

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหนองกก

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

วิเชียร ทับแสง : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้าน
“บ้านหนองกก”

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์สนั่น ตั้งสถิตย์, 85 หน้า

การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศที่กำลังประสบอยู่ โดยมีวัตถุประสงค์ให้หมู่บ้านมีกองทุนหมุนเวียน สร้างงาน สามารถบริหารจัดการกองทุนได้ เรียนรู้แก้ไขปัญหาด้วยกระบวนการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงในหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ โดยใช้ความเข้มแข็งของชุมชนเป็นกำลังสำคัญ วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ คือ กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ใช้ แบบ บร 1- บร 12 เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดตัวชี้วัด ตัวแปร แหล่งข้อมูล นำวิเคราะห์โดยใช้รูปแบบ “ซิฟฟ์โมเดล” วิเคราะห์ผล ซึ่งผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองกก ได้มีการจัดตั้งกองทุนด้วยความถูกต้องและเป็นประชาธิปไตย ได้มีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนมาปฏิบัติหน้าที่ โดยการคัดเลือกจากสมาชิก และคณะกรรมการกองทุนได้ใช้ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน ที่จัดขึ้นมาด้วยมติเห็นชอบจากสมาชิกทุกคน เป็นแนวทางในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน ให้สมาชิกปฏิบัติตามระเบียบกองทุนเพื่อศักยภาพและความเข้มแข็งภายในหมู่บ้าน โดยดูจากที่ชาวบ้านมีการทำกิจกรรมและเข้าร่วมประชุมบ่อยครั้งขึ้น การประชุมบางครั้งมีส่วนช่วยในการส่งเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจเนื่องจากมีกลุ่มผู้กู้เงินที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ เข้าร่วมประชุม และเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ มีการรวบรวมกลุ่มอาชีพเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ รวมทั้งอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐ ช่วยให้กองทุนหมู่บ้านหนองกก มีประสิทธิภาพและมีความมั่นคงตลอดไป

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

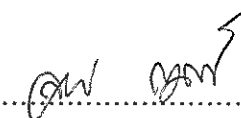
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

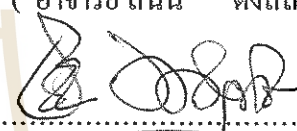
อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ สนั่น ตั้งสถิตย์)

กรรมการสอบ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชารา เล็กอุทัย)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ ..... เดือน.....พ.ศ. ....

๖๘ ต.ค. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์ สนั่น ตั้งสถิตย์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
  - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข , รองศาสตราจารย์ ดร. คณิต ไช้มุกด์ อาจารย์ ดร. พัฒนา กิตติอาษา , อาจารย์ รัชฎาพร วิสุทธิการ , อาจารย์ มัลลิกา สังข์สนิท และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
  - คุณอุษา จำปาวิทยากุล พัฒนาการประจำตำบลหนองบัวน้อย และพัฒนาชุมชนอำเภอสีคิ้ว ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
  - นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ
- ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบุคคลอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านที่อำนวยความสะดวกในการทำงานของผู้วิจัยอย่างยิ่ง จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จ ขอขอบพระคุณ

วิเชียร ทับแสง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

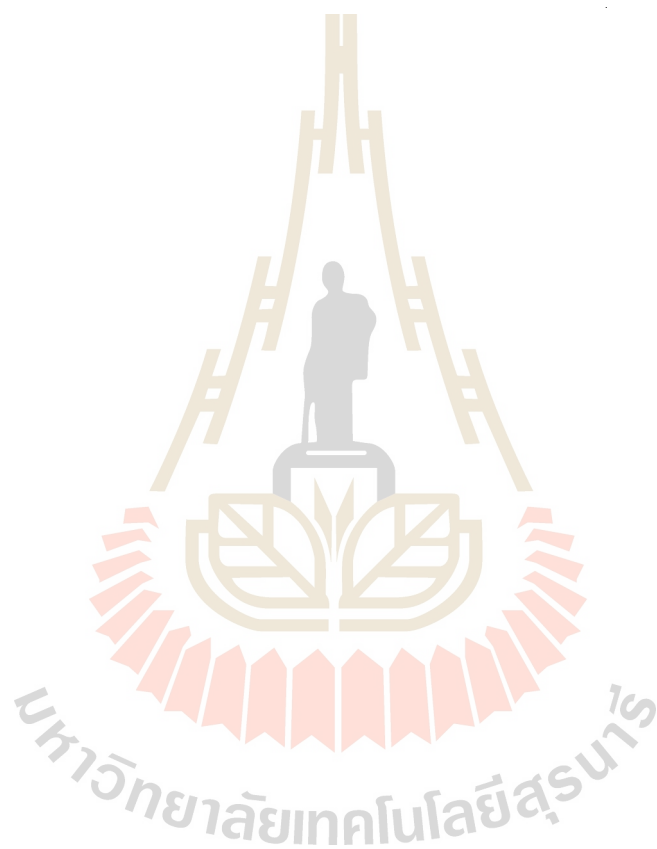
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ	1
3. กรอบความคิดทฤษฎี	2
4. วิธีดำเนินการ	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ	6
บทที่ 2 บริหารสุวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ	7
2. ระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	8
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดลอก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	14
4. หลักการประเมิน โครงการ รูปแบบการประเมินแบบ ซิฟฟ์โมเดล	17
5. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	19
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมิน โครงการ	20
1. วิธีการประเมิน	20
2. กลุ่มเป้าหมาย	24

	หน้า
3. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมิน	24
4. ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล	25
5. ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน	40
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	40
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมิน โครงการ	41
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	41
2. ผลการประเมิน โครงการ โดยภาพรวม	67
3. ผลการทดลองวิธีการใหม่	70
4. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้	70
5. ผลอื่นๆที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	70
6. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์	71
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	73
1. วัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ	73
2. วิธีดำเนินการ	73
3. ผลการดำเนินการ	73
4. อภิปรายผล	74
5. ข้อเสนอแนะ	76
บรรณานุกรม	78
ภาคผนวก	80

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1. ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองซิป	23

สารบัญญัตราง

ตารางที่	หน้า
1. ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท	26
2. ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัย	29
3. ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินกระบวนการ	32
4. ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินผลผลิต	37
5. แสดงมูลค่าการนำเข้าเครื่องจักรและสินค้าเพื่อการอุตสาหกรรม	45
6. สัดส่วนการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมออก	46
7. การขาดดุลการค้าของไทย	46
8. แสดงหนี้สินคงค้างต่างประเทศ ปีงบประมาณ 2539-2543	50
9. แสดงหนี้คงค้างในประเทศ ปีงบประมาณ 2539-2543	51
10. จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร	60
11. ลักษณะการประกอบอาชีพ	60
12. แสดงจำนวนครอบครัวที่มีที่ดินเป็นของตนเอง	61
13. แสดงจำนวนนักเรียนระดับอนุบาลและประถมศึกษา	61
14. แสดงจำนวนสัตว์เลี้ยงภายในหมู่บ้าน	62
15. จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ	63
16. รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านหนองกก ต่อปี แต่ละครอบครัว	63
17. แสดงจำนวนผลผลิตทางการเกษตรภายในหมู่บ้าน	64
18. แสดงภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้านหนองกก	64
19. แสดงการทำนุ หรืองานประเพณีของชาวบ้านหนองกก	65
20. แสดงกลุ่มเพื่อประกอบกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านหนองกก	66
21. แสดงรายชื่อคณะกรรมการหมู่บ้านหนองกก	66

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นชื่อของ โครงการที่รัฐได้จัดตั้งขึ้นเพื่อต้องการให้ประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง มีแหล่งเงินทุน เพื่อพัฒนาอาชีพ และสร้างรายได้โดยมีเจตนารมณ์ โดยรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณออกมาในรูปของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจ ของประชาชนในหมู่บ้านสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จที่ได้รับอนุมัติการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้าน และให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้นำเงินไปจัดสรร ให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ให้กับสมาชิก และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง หรือให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

เพื่อให้ทราบว่า กองทุนหมู่บ้านหนองกก ได้รับการจัดสรรเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านแล้วนำไปดำเนินการตามเจตนารมณ์ข้างต้นมากน้อยเพียงใด และบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ การบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการ จึงสมควรมีการประเมินกองทุนหมู่บ้าน โดยเขียนเรียบเรียงรายงานการประเมินในรูปของ “สารนิพนธ์” (Substantive Report) เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จของโครงการ ตลอดจนจุดอ่อนที่ควรปรับปรุง ของหมู่บ้านหนองกก

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อทราบถึงปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.2 เพื่อประชาชนในท้องถิ่น มีศักยภาพ และความเข้มแข็ง ด้านเศรษฐกิจและก่อให้เกิดการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.3 เพื่อทราบถึงประสิทธิภาพของการดำเนินการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศ และการสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม โดยการรวมกลุ่มประกอบอาชีพในหมู่บ้าน

2.4 เพื่อชุมชนมีความสามารถในการจัดการกองทุน

2.5 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัด ความเข้มแข็ง ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.6 เพื่อทราบถึงกฎระเบียบข้อบังคับของหมู่บ้านที่จัดทำขึ้นมาโดยสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

3. กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎีและแนวคิดของการประเมินโครงการที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา ผู้ประเมินจะสามารถเลือกไปประยุกต์ ใช้ในการประเมินโครงการต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมและรูปแบบการประเมิน ที่ได้นำไปใช้ในการประเมิน โครงการมีดังนี้

3.1 แนวคิดและรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler's Rationale and Model of Evaluation)

ไทเลอร์ ได้กล่าวถึงการประเมินว่า “ การประเมิน คือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่สังเกตได้ กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้” โดยมุ่งเน้นที่การประเมินทางการศึกษา

ไทเลอร์ ได้สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการว่า เกณฑ์ที่ตัดสินความสำเร็จของโครงการ ควรจะพิจารณาจากความสำเร็จของส่วนรวม และมุ่งเน้นที่การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) มากกว่าการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation)

3.1 แนวคิดการประเมินของ อัลคิน (Alkin's Concept of Evaluation) “การประเมิน “ ตาม

ความหมายของอัลคิน คั้น กระบวนการคัดเลือก การประมวลผลข้อมูลและการจัดระบบสารสนเทศ ที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอข้อมูลต่อผู้มีอำนาจการตัดสินใจ อัลคินได้จำแนกการประเมินตามจุดประสงค์ของการใช้ผลการประเมิน เป็น 4 ส่วน ได้แก่

3.2.1 การประเมินระบบ เพื่อกำหนดจุดประสงค์ของโครงการเป็นการประเมินก่อนเริ่มดำเนินการโครงการให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

3.2.2 การประเมินวางแผนโครงการ เป็นการประเมินเพื่อหาแนวทาง หรือวิธีการส่งเสริมให้การดำเนินการโครงการให้บรรลุจุดประสงค์

3.2.3 การประเมินระหว่างการดำเนินการ เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาการดำเนินการเป็นไปตามแผนที่กำหนดให้หรือไม่ หรือการดำเนินการ หรือการดำเนินการอยู่ในขั้นตอนที่ควรจะเป็นมากหรือน้อยเพียงใด

3.2.4 การประเมินเพื่อพัฒนา เป็นการประเมินเพื่อแสวงหารูปแบบ แนวทาง หรือเสนอแนะ การประเมินเพื่อรับรอง ผลงาน ยุบ ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ เป็นการประเมินหลังจากสิ้นสุดโครงการ เพื่อตรวจสอบผลผลิตกับจุดประสงค์ของโครงการเพื่อรับรอง ปรับเปลี่ยน ยุบ หรือ ขยายโครงการต่อไป

อัลคิน ได้นำเสนอแนวคิดการประเมินที่เป็นระบบ คือ เริ่มต้นตั้งแต่การประเมินจุดประสงค์จนกระทั่งการประเมินเพื่อปรับปรุงโครงการ ที่เป็นแนวคิดพื้นฐานของการประเมินโครงการ แต่ยังคงขาดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ทำให้การเผยแพร่ยังอยู่ในวงแคบ ๆ เท่านั้น

3.3 แนวคิดการประเมินของ โพรวัส (Provus's Discrepancy Evaluation)

โพรวัส ได้กล่าวถึงความหมายของการประเมินว่า เป็นการกำหนดเกณฑ์ มาตรฐาน และการค้นหาช่องว่างระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดข้อบกพร่องของโครงการที่กำหนดขึ้นทุกขั้นตอน และจะพิจารณาความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐานเพื่อให้ได้ข้อมูลที่นำไปปรับปรุง ให้มีประสิทธิภาพ

การประเมินโครงการด้วยวิธีของโพรวัสประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

3.3.1 การบรรยายโครงการ เพื่อศึกษารายละเอียดของโครงการที่ต้องการประเมิน ได้แก่ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต

3.3.2 การประเมินการดำเนินการของโครงการ เพื่อตรวจสอบว่าการดำเนินการของโครงการเป็นไปอย่างไร และมีอะไรบ้างที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการ

3.3.3 การประเมินกระบวนการของโครงการ เพื่อตรวจสอบการดำเนินการของโครงการว่าได้บรรลุจุดมุ่งหมายในแต่ละส่วนมากน้อยเพียงใด

3.3.4 การประเมินผลผลิตของโครงการ เพื่อตรวจสอบผลผลิตที่เกิดขึ้นตามจุดมุ่งหมายของโครงการ

3.3.5 การประเมินค่าใช้จ่ายและผลกำไร เพื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายกับผลที่ได้รับว่า มีความสมเหตุสมผลกันมากน้อยเพียงใด

4. วิธีดำเนินการ

ในการดำเนินงานแต่ละครั้งจะมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 กระบวนการเตรียมความพร้อม

1.1 การวางแผน คือ การวางแผนการเพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องหลักการ แนวคิดความสำคัญ และ ขั้นตอนของวิธีการดำเนินงานเพื่อให้ทราบถึงปัญหาล่วงหน้าและวิธีแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นก็ได้

1.2 การวิเคราะห์โครงการ เป็นการจัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนที่จะเข้าร่วมกระบวนการได้ศึกษาทบทวน ทำความเข้าใจกันอย่างชัดเจน

1.3 การกำหนดตัวชี้วัด การกำหนดตัวชี้วัดเป็นขั้นตอนสำคัญที่ช่วยในการปฏิบัติงาน

ประเมิน มีทิศทางการทำงานมากขึ้น ในกรณีที่โครงการมีการกำหนดตัวชี้วัดไว้แล้ว ในขั้นนี้จะเป็น การทบทวน ตัวชี้วัดในโครงการที่ยังไม่กำหนดตัวชี้วัด จะเป็นการกำหนดตัวชี้วัดร่วมกัน เพื่อใช้ในการ คิดตาม ประเมินผล โดยการกำหนดตัวชี้วัด มีขั้นตอนดังนี้

ในกรณีที่ยังไม่มีกำหนดตัวชี้วัดไว้ก่อน

1) จัดประชุมโดยมีผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนทั้งกลุ่มเป้าหมาย เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ และทีมประเมิน โดย ทำความเข้าใจร่วมกันใน ความหมาย และ ประโยชน์ของตัวชี้วัด

2) เมื่อทุกส่วนความเข้าใจตรงกันแล้วก็เริ่มขั้นตอนการกำหนดตัวชี้วัดดังนี้

- (1) ศึกษาทบทวนจุดประสงค์ของโครงการ
- (2) พิจารณาในแต่ละจุดประสงค์ว่ามีประเด็นสำคัญอะไรบ้าง
- (3) พิจารณาในแต่ละประเด็นและการกำหนดตัวชี้วัด

ในกรณีที่โครงการกำหนดตัวชี้วัดไว้แล้ว การดำเนินการ ควรทำโดยการจัดประชุมผู้เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายพิจารณาปรับตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับความเป็นไปได้ในการประเมินผล

1.4 การกำหนดกรอบข้อมูลและสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นขั้นตอนเพื่อวางแผนทางการจัดระบบข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์ที่ชัดเจน และเพื่อกำหนดรูปแบบ วิธีการในการเก็บรวบรวม ข้อมูลที่สามารถเก็บได้สะดวก รวดเร็ว และครบถ้วน ตามเป้าหมายที่วางไว้

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการติดตามประเมินผล

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินผลเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการ ประเมินผลที่เกี่ยวข้องและนำไปสู่การบริหารจัดการที่เหมาะสมกับการประเมินผล มีแนวทางใน การดำเนินการดังนี้

- 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารขั้นต้น
- 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสอบถาม
- 3) การรวบรวมข้อมูลโดยกระบวนการกลุ่ม

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การนำข้อมูลป็นตัวบ่งคุณภาพและปริมาณที่ได้มาจากการรวบรวมโดย เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลมาแยกแยะ เพื่อค้นหาคุณลักษณะต่าง ๆ ของข้อมูลพร้อมทั้งเสนอแนะ เพื่อให้การดำเนินงานสามารถบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งขึ้น

ขั้นตอนสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) ตรวจสอบความถูกต้อง หรือความสมบูรณ์ของข้อมูล
- 2) จัดประเภทและแยกแยะหมวดหมู่ข้อมูลอย่างเป็นระบบ
- 3) ถ่ายข้อมูลลงเครื่องต่าง ๆ
- 4) เปรียบเทียบข้อมูลกับตัวชี้วัดและเชื่อมโยงกับจุดประสงค์
- 5) วิเคราะห์ภาพรวมโครงการเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อม (ปัจจัย ภายนอก ภายใน)
- 6) รวบรวมผลการวิเคราะห์เป็นเอกสาร

ขั้นตอนที่ 3 กระบวนการนำเสนอและการเผยแพร่

3.1 การเขียนรายงานการประเมินผล

การเขียนรายงานการประเมินผลเป็นการแสดงชุดข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์และจัดระบบแล้ว มีเป้าหมายเพื่อบันทึกและรวบรวมข้อมูลที่เป็นผลจากการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและเพื่อสะดวกต่อการนำเสนอผลการเรียนรู้หรือประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งเผยแพร่ต่อผู้อื่นให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

3.2 การนำเสนอผลการประเมินผล

การนำเสนอผลการประเมินผลต่อผู้เกี่ยวข้องควรตระหนักถึงการมีส่วนร่วม ซึ่งอาจจัดในรูปแบบของการจัดเวที เป้าหมายสำคัญเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ต่อผู้สนใจอย่างกว้างขวางเพื่อเพิ่มเติม ข้อมูล ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินโครงการ และแนวทางการนำเสนอผลการประเมินผลมีดังนี้

- 1) ทีมประเมินจัดส่งเอกสารรายงานการติดตามประเมินผลไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องทุกส่วนเพื่อศึกษาและพิจารณาการเข้าร่วมเวทีการนำเสนอผล โดยศึกษาในประเด็นสำคัญคือ ข้อมูลเนื้อหาถูกต้องชัดเจน ครบถ้วน เชื่อถือได้หรือไม่
- 2) จัดเวทีประชุมที่มีผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนเข้าร่วม
- 3) ทีมประเมินนำเสนอรายงานการติดตามการประเมินผล
- 4) ดำเนินการแลกเปลี่ยน และทบทวนสรุปประเด็นสำคัญร่วมกัน
- 5) ทำการบันทึกผลการแลกเปลี่ยนนำไปเพิ่มเติมในรายงานการติดตามประเมินผล หรือเผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ

3.3 การนำไปใช้และการเผยแพร่

การเผยแพร่สามารถทำได้โดยจัดทำเป็นรูปเล่ม ในส่วนที่ต้องการเผยแพร่ (บทเรียน ผลการดำเนินงาน ที่เป็นผลสำเร็จ) จัดจำหน่ายหรือเผยแพร่และนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องไปใช้ในการณรงค์เผยแพร่ต่อไป

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินผลโครงการ

ผลการศึกษานี้จะได้ประโยชน์ดังนี้

- 1) ได้รู้ถึงปัจจัยด้านบวกและด้านลบ ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ
- 3) ได้รู้ถึงประสิทธิภาพของการดำเนินการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) ชุมชนมีความสามารถในการจัดการกองทุน
- 5) ได้ทราบถึงกฎระเบียบข้อบังคับของหมู่บ้าน ที่จัดทำขึ้นมาโดยสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

บทที่ 2

ปริทรรศน์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปริทรรศน์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทนี้ เป็นหลักวิชาที่ผู้วิจัยได้ประมวลจากแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและเอกสารจากข้อมูลต่างๆ เพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการประเมิน ที่นำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้มีความถูกต้องและมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการ ซึ่งหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและประเด็นดังกล่าว มี 5 ด้าน ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
3. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. หลักการประเมิน โครงการ รูปแบบการประเมินแบบซัพพอร์ตโมเดล
5. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและประเด็นเทคนิคการประเมิน ทั้ง 5 ด้าน มีเนื้อหารายละเอียดที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการส่งเสริมพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งส่งเสริมการออมเงินในหมู่บ้านนำไปสู่การสร้างกองทุน สวัสดิการที่ดีแก่ประชาชนและความเข้มแข็งทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมแก่ประชาชนในหมู่บ้าน เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง เสริมสร้างความสามารถในการจัดการระบบและบริหารจัดการจัดการ เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของสมาชิกในหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตนเอง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ปรัชญาหรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยหลักสำคัญ

4 ประการคือ

- 1) เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
- 2) ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง
- 3) เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม
- 5) กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้สามารถบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา เสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
- 5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2. ระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีระเบียบที่สำคัญดังนี้

2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

พ.ศ. 2544

ระเบียบนี้แบ่งออกเป็น 2 หมวด ได้แก่

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 1 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็น

รองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรและมีผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการ จำนวนไม่เกิน 10 คน เลขธิการนายกรัฐมนตรีน เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 3 คน ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง โดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวน อย่างน้อย 3 คน แต่ไม่เกิน 7 คน

ข้อ 2 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ข้อ 3 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- 1) ตาย
- 2) ลาออก
- 3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- 4) คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- 5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนคนไร้ความสามารถ
- 6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข้อ 4 การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการ มาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ 5 คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1) กำหนดนโยบาย การจัดตั้งและแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และกองทุน
- 2) กำหนดแผนการจัดหาเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
- 3) กำหนดแผนงานและออกระเบียบข้อบังคับ และและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน
- 4) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหาและจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน

- 5) ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและการบริหารกองทุน
  - 6) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
  - 7) ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่นๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
  - 8) เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้
  - 9) รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
  - 10) ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย
- ข้อ 6 การประชุมของคณะกรรมการให้นำข้อ 4 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม
- ข้อ 7 ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ได้เข้าประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาเบี้ยประชุม และค่าตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- ข้อ 1 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
- ข้อ 2 สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้
- 1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
  - 2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
  - 3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
  - 4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบายและแนวทางการบริหารกองทุน
  - 5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
  - 6) จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกองทุน
  - 7) พิจารณาเสนอความคิดเห็นต่อคณะกรรมการ ในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน

8) ให้การสนับสนุน ปริญญาหรือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน

9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และ รายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน

10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ

11) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

ข้อ 1 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 2 ให้ยกเลิกความในวรรคสองของ ข้อที่ 1 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และให้ใช้ข้อความดังต่อไปนี้แทน “คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวน ไม่เกิน 4 คน”

2.3 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหาร กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบนี้แบ่งออกเป็น 9 หมวด ได้แก่

หมวด 1 ชื่อความทั่วไป

หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมวด 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด

หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมวด 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน

หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ

หมวด 9 บทเฉพาะกาล

2.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับ กองทุนหมู่บ้านหนองกก ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัด นครราชสีมา

เพื่อให้การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองกกเป็นไปด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย และมี ประสิทธิภาพ อันสนองนโยบายเศรษฐกิจพอเพียง และนโยบายช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจน

พัฒนาบุคคลที่เป็นคุณประโยชน์ต่อสังคมและการพัฒนาจิตใจของประชาชนให้มี คุณธรรม ดังนั้นกองทุนหมู่บ้านหนองกก จึงมีวัตถุประสงค์และวางระเบียบต่างๆดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

1. เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อประกอบอาชีพ
2. เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อการแปรรูป
3. เป็นแหล่งเงินทุนกู้ฉุกเฉิน
4. เพื่อลดรายจ่าย

ระเบียบหมวดที่ 1 สมาชิก

ข้อ 1 คุณสมบัติของสมาชิก

- 1.1 เข้ามาตั้งหลักแหล่งทำมาหาเลี้ยงชีพในหมู่บ้านหนองกกไม่น้อยกว่า 2 ปี
- 1.2 เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ หรือมีอายุไม่น้อยกว่า 20 ปีบริบูรณ์
- 1.3 เป็นผู้มีความประพฤติดี
- 1.4 เป็นสมาชิกได้หนึ่งคนต่อครอบครัว
- 1.5 เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านหนองกกไม่น้อย 6 เดือน
- 1.6 สมาชิกต้องเปิดบัญชีเงินฝากที่ธนาคารออมสิน

ข้อ 2 การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- 2.1 ยื่นคำขอสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 2.2 ผู้มีคุณสมบัติ ตามข้อ 1 สามารถยื่นสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนได้เดือนละ 1 ครั้ง โดยสามารถสมัครได้ทั้งลักษณะบุคคล และกลุ่ม แล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัครสมาชิก
- 2.3 สถานที่สมัคร ณ ที่ทำการกำนันผู้ใหญ่บ้าน เลขที่ 5 หมู่ 2 ต.หนองบัวน้อย อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา

2.3 คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่า จะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใด เข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม โดยมีมติเห็นชอบ 3 ใน 4 ของคณะกรรมการกองทุน

ข้อ 3 การขาดจากสมาชิก

- 3.1 เสียชีวิต
- 3.2 ลาออกและได้รับการอนุมัติแล้ว
- 3.3 จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุน
- 3.4 ผู้กู้ยืมนำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ตามสัญญา

ระเบียบหมวดที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ข้อ 1 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน” โดยสมาชิกในกลุ่มคัดเลือกตัวแทนขึ้นมากลุ่มละ 1 คน มาคัดเลือกโดยสมาชิกกองทุนทั้งหมดให้เหลือ 15 คน และทำการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย

- 1.1 ประธาน รองประธาน เภรัญญิก ปฏิคม และที่เหลือเป็นกรรมการ
- 1.2 ผู้ทรงคุณวุฒิ 1 คน และที่ปรึกษา 5 คน

ข้อ 2 คณะกรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี ไม่เกิน 2 วาระติดต่อกัน

ข้อ 3 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจและหน้าที่ดังนี้

- 3.1 บริหารจัดการกองทุน ตรวจสอบ กำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน
- 3.2 ออกระเบียบข้อบังคับ หรือหลักเกณฑ์ ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน
- 3.3 รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิกทั้งที่เป็นกลุ่ม องค์กรชุมชน หรือปัจเจกบุคคล
- 3.4 ดำรงและจัดทำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพต่าง และกองทุนอื่นๆที่มีในหมู่บ้าน
- 3.5 พิจารณาการให้กู้เงิน ตามระเบียบข้อบังคับ
- 3.6 ทำนิติกรรมสัญญา และกำหนดเงื่อนไข เกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุน
- 3.7 จัดทำบัญชีและส่งมอบเงิน ที่ได้รับจัดสรร ดอกผล ผลตอบแทน คืนให้แก่กองทุน
- 3.8 ให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีผู้ถือหุ้น อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- 3.9 คณะกรรมการกำหนดอัตราดอกเบี้ย ตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก
- 3.10 คณะกรรมการพิจารณา การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยตามความเหมาะสม

ข้อ 4 การพ้นจากตำแหน่ง

- 4.1 ครบวาระ
- 4.2 เสียชีวิต
- 4.3 ลาออกเมื่อได้รับอนุมัติ

ระเบียบหมวดที่ 3 เงินกองทุนของกลุ่ม

ข้อ 1 แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

- 1.1 เงินที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ
- 1.2 เงินที่ได้จากการบริจาค โดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันหรือภาระติดพันใดๆทั้งสิ้น
- 1.3 ดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
- 1.4 ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- 1.5 เงินฝากสัจจะ ค่าหุ้น
- 1.6 เงินจัดสรรจากหน่วยงานเอกชนอื่นๆ

ข้อ 2 หุ้นๆ หนึ่งมีมูลค่าหุ้นละ 10 บาทจะต้องถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น แต่ไม่เกิน 1 ใน 5 ของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

ข้อ 3 หุ้นและการชำระหุ้น

3.1 การชำระค่าหุ้น ชำระด้วยเงินสด

3.2 การเปลี่ยนแปลงเงินฝากค่าหุ้นเปลี่ยนได้ปีละ 1 ครั้ง โดยให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการ

ข้อ 4 เงินฝากสัจจะ สมาชิกทุกคนต้องส่งเงินฝากสัจจะทุกเดือน เดือนละ 30 บาท สามารถเพิ่มเงินฝากสัจจะได้ปีละ 1 ครั้ง ในวันประชุมใหญ่สามัญประจำปี และสามารถถอนและปิดบัญชีได้ต่อเมื่อพ้นสภาพการเป็นสมาชิก

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

1) จัดเวทีชาวบ้านในการดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยผู้มาประชุมจะต้องมีหัวหน้าครัวเรือนจำนวนไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของครัวเรือนทั้งหมดที่มีอยู่ในหมู่บ้าน ทั้งนี้หัวหน้าครัวเรือนอาจมอบหมายให้ผู้แทนครัวเรือนเข้าประชุมแทนได้

2) การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านให้เป็นไปตามมติของที่ประชุม โดยแต่ละกองทุนจะคัดเลือกกรรมการกองทุน ไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน ประกอบด้วย กรรมการทั้งชายและหญิงในสัดส่วนเท่ากัน ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวจะต้องเป็นบุคคลซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้าน

คุณสมบัติของกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

1. เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหรือชุมชนมาไม่น้อยกว่า 2 ปี
2. เป็นผู้มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
3. เป็นผู้ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบเสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ไม่ติดการพนัน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่มีประวัติเสียด้านการเงินและยึดมั่นระบอบประชาธิปไตย
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยรับโทษจำคุก เว้นแต่โทษที่กระทำโดยประมาท

6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือไม่เคยกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินแต่ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก
7. ไม่เคยถูกไล่ออก หรือให้ออกจากราชการหรือรัฐวิสาหกิจ
8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้ง
9. ไม่เคยถูกไล่ออกจากคณะกรรมการกองทุน ด้วยมติของคณะกรรมการหรือมติของสมาชิกเมื่อดำเนินการคัดเลือกกรรมการกองทุนแล้ว คณะกรรมการกองทุนและประชาชนร่วมกันจัดทำระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับบริหารกองทุน (กติกา) กองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองของตนเอง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน ได้แก่ จำนวนประชากร จำนวนครัวเรือน อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน ผลผลิตด้านต่างๆของประชากรในหมู่บ้าน ช่องทางการจัดจำหน่ายผลผลิตของหมู่บ้าน รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน

2) การได้มาซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมการประชุม วิธีการคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้าน วันที่มีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน คุณสมบัติที่ครบถ้วนของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ประสิทธิภาพของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ผ่านการประเมินรายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจำนวน 15 คนและรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษา 6 คน

3) มีระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านซึ่งกำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและประชาชนในหมู่บ้าน

4) ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุนในรูปของการถือหุ้นเงินออมสัจจะรายเดือน ค่าธรรมเนียม

เมื่อได้มีการประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ เรียบร้อยแล้ว สามารถขอรับการจัดสรรเงินจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

การขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1) จัดทำแบบขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ.2 ซึ่งขอรับแบบ กทบ.2 จากคณะกรรมการ สันนิบาตระดับอำเภอ

2) ยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสินหรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง คือ ระเบียบ ข้อบังคับกองทุน

3) เปิดบัญชีกับธนาคาร

3.1 การประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เมื่อกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองได้ยื่นขึ้นทะเบียนต่อธนาคารแล้ว คณะกรรมการสันนิบาตระดับอำเภอร่วมกับกองทุนหมู่บ้านจะประเมินความพร้อมในเรื่องต่างๆดังนี้

- 1) การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
- 2) คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน
- 3) ความรู้ ประสบการณ์ และความมั่นใจการบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุน
- 4) ระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินการกองทุน
- 5) การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน หรือสมาชิกในการจัดการกองทุน
- 6) การปฏิบัติของสมาชิกตามระเบียบ และข้อบังคับของกองทุน
- 7) การเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน

3.2 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ยืม คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 หมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้กู้ยืมเงินดังนี้

1) สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้ยืมเงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการ กู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุน ให้คณะกรรมการกองทุน พิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

2) คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวน 20,000 บาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกิน 20,000 บาท ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวน 50,000 บาท ส่วนกรณีการอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

3) ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอตังหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายการอนุมัติเงินกู้แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารทราบโดยเร็ว

4) คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะ เป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

5) สมาชิกซึ่งที่ประชุมสมาชิกมีมติให้พ้นจากสมาชิก ห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนเป็นระยะเวลา 2 ปี

6) การกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

7) การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย

กรณีกองทุนหมู่บ้านหนองกก มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ ดังนี้

- 1) ต้องเป็นสมาชิกของกองทุน
- 2) ต้องถือหุ้นอย่างน้อย 5 หุ้น และส่งเงินฝากสัจจะทุกเดือน
- 3) สมาชิกผู้กู้ต้องมีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ
- 4) โครงการที่ขอกู้ต้องดำเนินการ ได้จริงมีความเป็นไปได้ทางการตลาด และสามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

5) สมาชิกสามารถกู้ยืมเงินต่อคณะกรรมการเพื่อนำไปใช้ในกิจกรรมดังต่อไปนี้

- การพัฒนาอาชีพ
- กู้ฉุกเฉิน
- ลดรายจ่าย

6) สมาชิกกู้ได้รายละ 20,000 บาท หรือไม่เกิน 50,000 บาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติ 3 ใน 4 ของคณะกรรมการควรมติเงินกู้รายได้เกิน 20,000 บาท คณะกรรมการกองทุนจะเรียกประชุมสมาชิกทั้งหมดเพื่อให้พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกิน 50,000 บาท จะต้องใช้หลักทรัพย์สินค้ำประกันและบุคคลค้ำประกัน

4. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

4.1 รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล จำนวนสี่หลายและคณะได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล” ในหนังสือรวมบทความทางการประเมินโครงการ [สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, (บรรณาธิการ) 2544:221-234] ดังนี้

แบบจำลองการประเมินของชีพฟ์โมเดลเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่างๆเพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่องและประสิทธิภาพของโครงการช่วยใน

การตัดสินใจของผู้บริหารเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ การประเมินด้านต่างๆ ประกอบด้วย

1. การประเมินบริบทหรือสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการและเงื่อนไขที่เป็นจริงและยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหาอีกด้วย

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Context Evaluation) เป็นการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานให้เป็นที่ไปตามวัตถุประสงค์

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ เพื่อควบคุมการดำเนินงานของโครงการ และทำนายข้อบกพร่องเพื่อรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่างๆที่เกิดขึ้น

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจและดูแลผลของความสำเร็จการนำเอาแบบจำลองซิปไปใช้ประเมินทำได้ใน โครงการ 3 ลักษณะคือ

1. จัดหาโครงการ ศึกษาว่ามีปัญหาอะไรที่จะทำ
2. โครงการที่มีอยู่แต่ยังไม่ได้ลงมือดำเนินการ
3. โครงการในระหว่างที่กำลังดำเนินการอยู่

4.2 รูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล (สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักสถาบันราชภัฏกระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย ,2545:89-91)

แนวคิดและรูปแบบการประเมินซิฟฟ์ของสตัฟเฟิลบีม (Stafflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีมได้กำหนดขั้นตอนของการประเมินเป็น 3 ขั้นตอน คือ

- 1) กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ
- 2) เก็บรวบรวมข้อมูล
- 3) วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศเพื่อนำเสนอผู้บริหาร

สตัฟเฟิลบีมยังได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมิน เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการในช่วงต่อไป มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมิน เพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ

5. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็น โครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้ เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการ ประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้าน และ ชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับ การบริหาร จัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผล โครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการ พัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ นำความรู้ความสามารถในการวางแผนจัดการโครงการและ ประยุกต์ความรู้สู่ท้องถิ่น ได้อย่างเหมาะสม และอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนา ท้องถิ่นของตนเอง อีกทั้งโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ยังสามารถช่วยสร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตที่ว่างงานจำนวน 74,881 คน ให้มีงานทำ โดยเฉพาะบัณฑิต ในชนบทท้องถิ่นนั้นๆ พร้อมทั้งช่วยในการยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหาร จัดการเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น และเพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับ นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมี ประสิทธิภาพ ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสามารถพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน รวมทั้งเสริม สร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษากรณีหมู่บ้านหนองกอก หมู่ที่ 2 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้วิจัยได้เข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่ ตั้งแต่ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวิธีดำเนินการประเมินดังนี้

1. รูปแบบการประเมิน

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการประเมินเชิงระบบ (The Systems Theory) ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินแบบ ชิพพ์โมเดล (CIPP Model) โดยมีกรอบแนวคิดการประเมินดังนี้

รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model

สตีฟเฟิลดิม ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า “ เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่างๆที่มีอยู่” (ชุตติวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา , 2545 , P. 89-92)

รูปแบบของการประเมินโดยใช้หลักของเหตุผลต่างๆไป อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจ และแสดงให้เห็นถึงว่ากระบวนการประเมินใดๆประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นของการวิเคราะห์กิจกรรมและข้อมูลที่จะประเมินเพื่อสนองความต้องการของผู้ตัดสินใจ
2. ขั้นของการรวบรวมสารสนเทศ (Information) ที่ต้องการ
3. ขั้นของการเสนอสารสนเทศให้แก่ผู้ตัดสินใจ

ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ เชื่อว่าการตัดสินใจนั้นจะเป็นไปด้วยความสมเหตุสมผลในการบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

แบบจำลอง CIPP ไม่เพียงแต่ประเมินว่า บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้น แต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่างๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วย โดยเฉพาะการประเมินผลโครงการประชุมซึ่งมีลักษณะเป็นแบบการประเมินความก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้จุดเด่น จุดด้อยของการประชุม เพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมแผนการประชุมได้ทันที่ และมีการประเมินรวมสรุปหลังโครงการสิ้นสุดแล้ว เพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการประชุมแบบจำลองที่เหมาะสม ที่จะ

ใช้เป็นกรอบความคิดในการประเมินแบบซิป จึงเป็นที่นิยมใช้ทั้งนี้เพราะนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี ซึ่งนับได้ว่าเป็นการรับข่าวแบบสะสม ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ จึงเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง แบบจำลองซิปจะประเมินในด้านต่างๆดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้ เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจเพื่อตัดสินใจและดูผลสำเร็จของโครงการ

การประเมินด้านต่างๆมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินสถานะแวดล้อมเป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินโดยทั่วไป เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นจริงต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสถานะแวดล้อม นอกจากนี้ ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหาเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ การประเมินสถานะแวดล้อมนี้มีลักษณะเด่นๆที่สำคัญมากมาย จัดเป็นการวิเคราะห์ขนาดใหญ่ (Macro Analytic) เป็นตัวกำหนดขอบเขตของการประเมิน การบรรยายและการวิเคราะห์สถานะแวดล้อม นอกจากนี้ ยังช่วยให้ทราบถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญสำหรับการบรรลุเป้าหมาย การประเมินสถานะแวดล้อม ทำให้ได้มาซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์โดยอาศัยการวินิจฉัย และการจัดเรียงลำดับปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการของที่ประชุมและสถานการณ์

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจที่เหมาะสมของแผนงานต่างๆที่จัดขึ้น โดยดูว่าข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งมักจะประเมินในด้านต่างๆคือ

- 1) ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ
- 2) ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
- 3) การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้งานดำเนินไปได้ เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เวลา เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ เป็นต้น

ผลที่ได้จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้นคือ การวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการที่ใช้ในรูปของสินค้าและกำไร (Cost and Benefit) ที่จะได้รับ โดยการประเมินในด้านอัตราค่าจ้าง เวลา งบประมาณ วิธีการที่มีศักยภาพ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นนี้จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่จะตัดสินใจได้ว่า ควรตั้งวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติอย่างไร ใช้อัตราค่าจ้างเท่าใด วางแผนงานและดำเนินการอย่างไร ซึ่งจะแตกต่างจากการประเมินสถานะแวดล้อมในแง่ที่ว่า การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นการทำเฉพาะกรณีนั้นๆ และวิเคราะห์ภายในโครงการเท่านั้น

2. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำการประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการ เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ(Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่อยู่ 3 ประการคือ

- 1) เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้
- 2) เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน
- 3) เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติงานต่างๆที่เกิดขึ้น

3. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมีความจำเป็นในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

ระเบียบวิธีทั่วไปของการประเมินผลผลิต จะรวมสิ่งต่อไปนี้เข้าด้วยกัน คือการดูว่าการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำมาใช้ได้หรือไม่ เกณฑ์ในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมคืออะไร เปรียบเทียบผลที่วัดมาได้ด้วยมาตรฐานสมบูรณ์ (Absolute Criteria) หรือมาตรฐานสัมพัทธ์ (Relative Criteria) ที่กำหนดไว้ก่อน และทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยรายงานจากการประเมินสถานะแวดล้อม ปัจจัย และกระบวนการร่วมด้วย

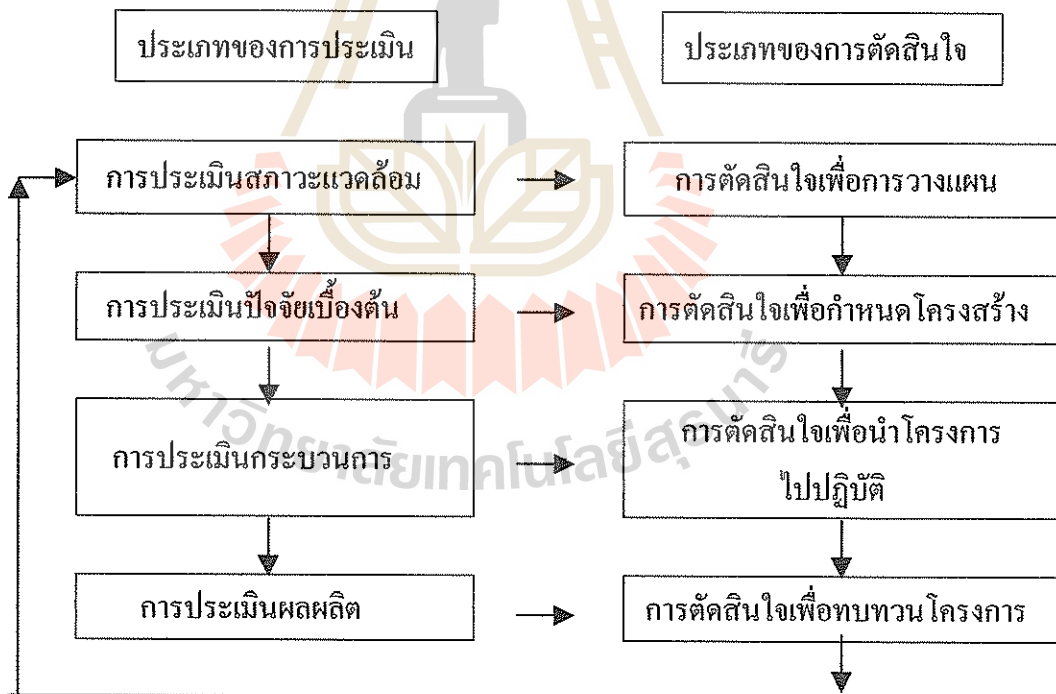
ทั้งการประเมินสถานะแวดล้อมและการประเมินผลผลิต จะประเมินสิ่งที่มีอยู่ว่าบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีระบบ โดยที่การประเมินสถานะแวดล้อมจะพิจารณาระบบโดยรวม และการประเมินผลผลิต จะพิจารณาความพยายามเปลี่ยนแปลงในระบบ ดังนั้น การประเมินสถานะแวดล้อมจึงแสดงที่สิ่งจำเพาะในรูปที่การประเมินผลผลิตจะนำไปใช้ในภายหลัง (สิ่ง que แสดงอย่างเจาะจงนั้นจะเป็นเกณฑ์สำหรับตัดสินความสำเร็จขั้นสุดท้ายของการผลิต)

การประเมินปัจจัยและการประเมินผลผลิตสามาถที่จะแยกให้เห็นได้ง่ายสำหรับการประเมินปัจจัยจะเกิดขึ้นก่อนการดำเนินการเปลี่ยนแปลงโครงการ และการประเมินผลผลิตจะเกิดขึ้นในระหว่างและหลังโครงการ ในขณะที่การประเมินสถานะแวดล้อมกำหนดสิ่งจำเพาะสำหรับการประเมินผลผลิต การประเมินปัจจัยก็แสดงสิ่งจำเพาะสำหรับการประเมินกระบวนการ การตัดสินใจ

ใช้การประเมินปัจจัยพื้นฐาน โดยเฉพาะสำหรับการวางแผนการประเมินผลผลิต ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการประเมินปัจจัยคือ การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการที่เลือก และแผนการประเมินผลซึ่งสามารถประยุกต์เข้าส่วนหนึ่งของระเบียบปฏิบัติได้

การประเมินผลผลิตจะค้นหาสิ่งที่มีอยู่ว่า ได้บรรลุวัตถุประสงค์ไปแล้วหรือกำลังจะบรรลุ แต่การประเมินกระบวนการจะประเมินสิ่งที่มีอยู่ว่า ระเบียบการนั้นได้รับการกระทำ ไปตามที่ตั้งใจไว้หรือไม่ การประเมินทั้ง 2 ชนิด จะให้ข้อมูลย้อนกลับสำหรับการควบคุมและพัฒนาการเปลี่ยนแปลงระเบียบปฏิบัติในกระบวนการ การประเมินกระบวนการทำให้สามารถที่จะลงความเห็นได้ว่า การนำระเบียบปฏิบัติไปทำจริงนั้น ตรงหรือไม่กับแบบที่วางไว้ และการประเมินผลผลิตช่วยให้ตกลงใจได้ว่าวัตถุประสงค์นั้นบรรลุหรือไม่ สารนิเทศทั้งสองชนิดร่วมกัน จะแสดงให้เห็นอย่างหนักแน่น ถึงสาเหตุได้มากกว่าอันใดอันหนึ่งโดยลำพัง ในการตัดสินใจว่าระเบียบปฏิบัตินั้นควรดำเนินต่อไป โดยมีการแก้ไขหรือว่าจะต้องกลับไปเริ่มต้นใหม่ทั้งหมด ถึงแม้จะเพิ่มหน้าที่ในการควบคุม โครงการเข้ามาด้วย การประเมินทั้งสองก็ยังคงอำนวยความสะดวกและช่วยอธิบายถึงผลที่จาก โครงการ

สรุปความสัมพันธ์ของประเภทการประเมินและประเภทของการตัดสินใจ

แผนภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองซิป

(สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2525,)

รูปแบบการประเมินที่ประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้ ซิปฟ์โมเดล ตามกรอบความคิดทฤษฎีที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย การประเมิน 4 องค์ประกอบ ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล (ผู้กู) ดังนี้

1) การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู)

2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของกระบวนการกองทุนหมู่บ้าน และรายบุคคล (ผู้กู)

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู)

4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมิน ได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบ้านหนองกก หมู่ที่ 2 ซึ่งมีสถานภาพและบทบาทหน้าที่ต่างๆ รวมทั้งข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

2.2. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 15 คน
2.2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 62 คน
2.2.1 สมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู	จำนวน 59 คน
2.2.2 สมาชิกสมทบ	จำนวน - คน
2.3 ชาวบ้านที่ไม่ได้รับเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน (จำนวนประชากรตั้งแต่ 18 ขึ้นไป)	จำนวน 245 คน
2.4 ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพ	จำนวน 4 คน
2.5 ข้าราชการเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง	จำนวน 2 คน

3. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมิน

3.1 วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1) การสังเกตและบันทึก

การสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่วไปด้านต่างๆ ของหมู่บ้าน ตลอดจนการสังเกตและบันทึกขณะร่วมกิจกรรม ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

2) การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม ตลอดจนรายบุคคลในหมู่บ้าน โดยใช้แบบรายงานต่าง ๆ (บร.)

3) ประชุมเวทีชาวบ้าน

4) การศึกษาเจาะลึกรายกรณี จากสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ จำนวน 59 ราย ที่มีวัตถุประสงค์การกู้ที่แตกต่างกัน อาจใช้ข้อมูลจาก บร. 11

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อใช้ในการสังเกตและการสัมภาษณ์ มีดังนี้

- 1) แบบรายงาน บร. 1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
- 2) แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
- 3) แบบรายงาน บร. 3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 4) แบบรายงาน บร. 4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
- 5) แบบรายงาน บร. 5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 6) แบบรายงาน บร. 6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 7) แบบรายงาน บร. 7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
- 8) แบบรายงาน บร. 8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
- 9) แบบรายงาน บร. 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
- 10) แบบรายงาน บร. 10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
- 11) แบบรายงาน บร. 11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
- 12) แบบรายงาน บร. 12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

4. ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลตามรูปแบบการประเมิน

จากกรอบความคิดทฤษฎีที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 1 เมื่อนำมากำหนดเป็นตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลของการประเมินทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บริบท ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้) ดังนี้

4.1 การประเมินบริบท มีรายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน C 1- ประวัติ ความเป็นมา หมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> ที่มาของชื่อหมู่บ้าน/ชุมชน คนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งหมู่บ้านอพยพมาจากที่ไหน และเหตุใดจึงอพยพมา สภาพเดิมทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านเป็นอย่างไร อาชีพเดิม (อาชีพหลัก/รอง) คืออะไร อาชีพเดิมที่เลิกทำแล้วคืออะไร เพราะอะไรจึงเลิกทำ อาชีพใหม่ที่เกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณูปโภคมีประมาณ พ.ศ. ใด (ถนน, ไฟฟ้า, ประปา) 	<ol style="list-style-type: none"> ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่มอาชีพ ข้อมูลที่มีการบันทึกไว้แล้ว 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตามแบบ บร 1 ศึกษาจากเอกสาร
C 2- สภาพ ภูมิศาสตร์ของ หมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> ลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้าน อาณาบริเวณเขตติดต่อกับหมู่บ้านอื่น แผนที่หมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> ข้อมูลจากเอกสาร หมู่บ้าน ผู้นำชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> ศึกษาจากเอกสาร สังเกต สัมภาษณ์
C 3- สภาพ เศรษฐกิจและ สังคมของหมู่ บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> อาชีพหลักและอาชีพรองของชาวบ้าน จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนที่ดินทำกิน โดยเฉลี่ย จำนวนร้านค้าในหมู่บ้าน จำนวนโรงสีในหมู่บ้าน โรงเรียนในหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> ผู้นำชุมชน สถานีอนามัย ตำบล โรงเรียน เกษตรตำบล หมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 1 สังเกต

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C4- โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนและสภาพของโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ หอกระจายข่าว ศาลาประชาคม ฯลฯ 2. จำนวนและสภาพทรัพยากร เช่น ป่าไม้ แหล่งน้ำ ฯลฯ ที่เป็นประโยชน์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้นำชุมชน 2. หมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 2. สังเกต
C5- ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่น	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประเภทผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ 2. กลุ่มต่างๆที่มีอยู่ในหมู่บ้าน (จำนวนสมาชิก, ทุนของกลุ่ม, กิจกรรมกลุ่ม, ปีก่อตั้ง) 3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่างๆ (ชื่อ, อายุ, ความเชี่ยวชาญ) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้นำชุมชน 2. ผู้นำกลุ่มอาชีพ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 2. สังเกต
C6- โครงการพัฒนาที่ผ่านมา	<ol style="list-style-type: none"> 1. โครงการของภาครัฐ 2. โครงการของภาคเอกชน 3. โครงการที่ชาวบ้านทำขึ้นเอง (ชื่อโครงการ/กิจกรรมของโครงการ) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้นำชุมชน 2. ผู้นำกลุ่มอาชีพ 3. ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง 4. ข้อมูลที่บันทึกไว้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 2. ศึกษาจากเอกสาร 3. สังเกต
C7- ความเข้มแข็งของชุมชน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความสามัคคี 2. ความซื่อสัตย์ 3. การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 4. การยกย่องคนทำความดี 5. โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม 6. จำนวนครอบครัวที่มีอาชีพ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชาวบ้าน 2. ผู้นำชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.2 (มาจากข้อมูลสืบสัมภาษณ์ชาวบ้าน 30 ครอบครัว)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C7-ความเข้มแข็งของชุมชน (ต่อ)	7. ครอบครัวอบอุ่น รักใคร่ปรองดอง 8. การรวมกลุ่ม 9. การประชุม/ เสวนากลุ่ม 10. การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส 11. มีผู้นำที่มีความยุติธรรม 12. การจัดทำแผนงานแก้ปัญหาของชุมชน		
ระดับบุคคล C8-อาชีพเดิม	1. อาชีพหลัก /รอง 2. ผลการประกอบอาชีพเดิม (เพียงพอต่อการเลี้ยงครอบครัวหรือไม่) 3. ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 1 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
C9- สมาชิกในครอบครัว	1. สมาชิกในครอบครัวและรายละเอียด เช่น จำนวน, อายุ, สถานภาพสมรส, ระดับการศึกษา, ความสัมพันธ์กับหัวหน้าครอบครัวรับการมีงานทำ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 1 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
C10- สภาพการอยู่อาศัย	1. มีบ้านเป็นของตนเอง หรือไม่ ถ้าไม่มี พักอาศัยอย่างไร	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต
C11- รายได้ของครอบครัว	1. รายได้ของครอบครัวต่อเดือน 2. ความเพียงพอของรายได้ต่อรายจ่าย	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 1 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

4.2 การประเมินปัจจัย มีรายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัย

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
I1- นโยบาย ระเบียบแนว ทางปฏิบัติ	<ol style="list-style-type: none"> 1. รายละเอียดของสำนัก นายกฯ 2. รายละเอียดของระเบียบ กองทุนฯ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ระเบียบสำนัก นายกฯ 2. ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ชื่อกับกองทุน หมู่บ้านและชุม ชนเมืองแห่ง ชาติ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาจากเอกสาร
I2- การประชา สัมพันธ์	<ol style="list-style-type: none"> 1. ช่วงเวลาที่มีการประชา สัมพันธ์ 2. ประเภทสื่อในการประชา สัมพันธ์ 3. ความทั่วถึงในการประชา สัมพันธ์ 4. เนื้อหาในการประชา สัมพันธ์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้นำชุมชน 2. ชาวบ้าน 3. ส่วนราชการที่ เกี่ยวข้อง 4. ที่ทำการกองทุน หมู่บ้าน 5. เอกสารประชา สัมพันธ์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต 3. ศึกษาจากเอกสาร
I3- คณะ อนุกรรมการ ระดับอำเภอที่ เกี่ยวข้อง	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนคณะอนุกรรมการ 2. องค์ประกอบคณะ อนุกรรมการ 3. สัดส่วนกรรมการภาค ประชาชน 4. การปฏิบัติหน้าที่ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. พัฒนาชุมชน 2. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
I4- คณะ กรรมการกอง ทุนหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. คุณสมบัติ 2. วิธีการได้มา 3. การพ้นจากตำแหน่ง 4. ระยะเวลาในการดำรง ตำแหน่ง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.4 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
I5- การเตรียมความพร้อม การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	1. วิธีการในการเตรียมความพร้อม 2. เนื้อหาในการเตรียมความพร้อม 3. จำนวนครั้งในการเตรียมความพร้อม 4. หน่วยงาน / องค์กรที่ทำหน้าที่ในการเตรียมความพร้อม	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 3. ส่วนราชการ 4. ชาวบ้าน 5. ผู้นำชุมชน	1. สัมภาษณ์ชาวบ้านตามแบบ บร.3 บร.9 2. สัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
I6- เงินกองทุน 1 ล้านบาท	1. วันที่ได้รับอนุมัติ 2. การเก็บรักษาเงิน	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์
I7- เงินทุนสะสมอื่น ๆ	1. ประเภท / จำนวน / ที่มาและการเก็บรักษาเงินทุนสะสมอื่น ๆ	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
I8- บัณฑิตกองทุน	1. ประวัติส่วนตัว ชื่อ, วุฒิ, การศึกษา, อายุ, เพศ, ภูมิถิ่นานา สถานภาพ, สมรส, ความสามารถพิเศษ (ถ้ามี) 2. บทบาทหน้าที่	1. บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน 2. กลุ่มนักศึกษา	1. ศึกษาเอง 2. ศึกษาจากเอกสาร
ระดับรายบุคคล			
I9- จำนวนเงินกู้ที่ได้รับ	1. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกู้เงิน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11
I10- จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้	1. จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ 2. ที่มาของเงินทุน	2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
I11- วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ	1. วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 2. บ้านที่ได้รับ	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
I12- สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และวัสดุคิบบใน การประกอบ อาชีพ	1. สถานที่ในการประกอบ อาชีพ 2. วัสดุอุปกรณ์ในการประกอบ อาชีพ 3. วัสดุคิบบในการประกอบ อาชีพ	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์
I13- ความรู้ และทักษะใน การประกอบ อาชีพ	1. ความรู้และทักษะที่มีอยู่	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติ เงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
I14- จำนวน แรงงาน	1. จำนวนแรงงานที่ใช้ในการ ประกอบอาชีพ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติ เงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

4.3 การประเมินกระบวนการ มีรายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินกระบวนการ

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
PC1- การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> กระบวนการในการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ 	<ol style="list-style-type: none"> คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 สัมภาษณ์เพิ่มเติมจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชาวบ้าน
PC2- การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน	<ol style="list-style-type: none"> กระบวนการในการจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ 	<ol style="list-style-type: none"> คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> การสัมภาษณ์
PC3- ระบบบัญชีกองทุน	<ol style="list-style-type: none"> จำนวนบัญชีที่จัดทำ (จำนวนเล่ม) ชื่อบัญชี เช่น บัญชีลูกหนี้, บัญชีเงินต้นจะ ความเป็นปัจจุบัน ผู้จัดทำ ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ 	<ol style="list-style-type: none"> คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บัญชีกองทุน 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ ศึกษาจากเอกสาร
PC4- กิจกรรมเกี่ยวสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน			
PC4.1- การรับสมัคร	<ol style="list-style-type: none"> ช่วงเวลาในการรับสมัครและเหตุผล ค่าธรรมเนียมการสมัครและเหตุผล 	<ol style="list-style-type: none"> คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตามแบบ บร.. 4 สัมภาษณ์จากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PC4.2- การ หมดสมาชิก ภาพ	3. คุณสมบัติผู้สมัครและ เหตุผล 4. ปัญหาอุปสรรค 1. การหมดสมาชิกภาพและ เหตุผล	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม จากคณะ กรรมการกองทุน หมู่บ้าน 3. ศึกษาจากเอกสาร
PC4.3 ประเภท สมาชิก	1. การกำหนดประเภทสมาชิก และเหตุผล		1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PC4.4 การทำ ทะเบียน สมาชิก	1. ความเป็นปัจจุบันในการ จัดทำ 2. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. เอกสารด้าน ทะเบียนสมาชิก	
PC5- กิจกรรม เกี่ยวกับการกู้ เงินกองทุนหมู่บ้าน			
PC5.1- ชั้น ตอนการขอกู้	1. ขั้นตอนในการขอกู้ 2. เอกสารประกอบการขอกู้ 3. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุน หมู่บ้าน 3. ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 3 (ต่อ)

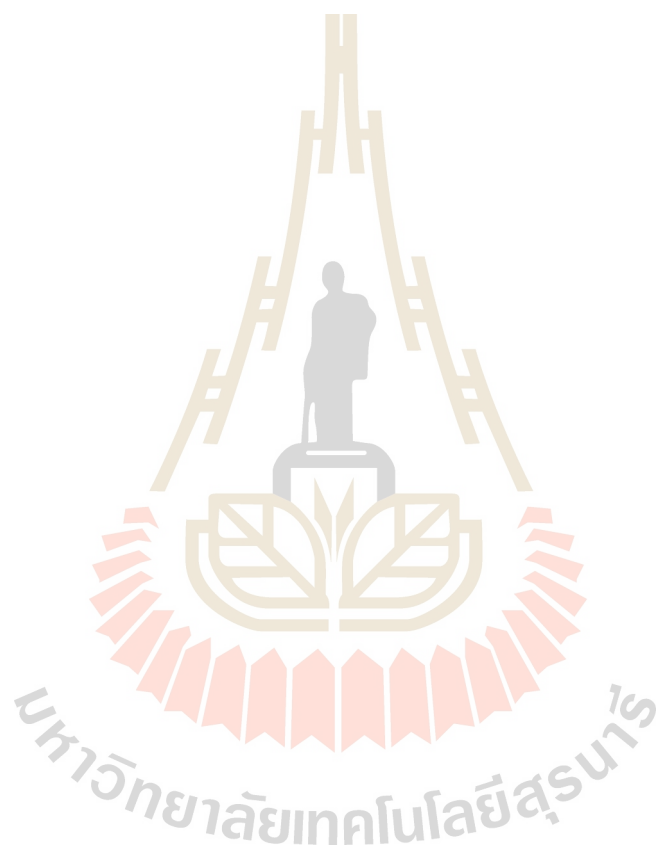
ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PC5.2- การคัดเลือกผู้กู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกและเหตุผล 2. วิธีการคัดเลือกและเหตุผล 3. ปัญหาอุปสรรค 	5. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบบร.4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
PC5.3- การโอนเงินให้ผู้กู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขั้นตอนในการโอนเงิน 2. ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้ 3. หลักฐานการโอนเงิน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PC5.4- การรับชำระหนี้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขั้นตอนในการรับชำระหนี้ 2. ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. เอกสารในการส่งเงินคืน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์
PC6- การส่งเสริมการใช้เงินกู้			
PC6.1- การแนะนำวิธีทำธุรกิจ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้แนะนำ 2. ประเด็นในการแนะนำ 3. วิธีการแนะนำ 4. จำนวนครั้งในการแนะนำ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์
PC6.2- การช่วยหาตลาด	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ที่ช่วยหาตลาด 2. วิธีการในการส่งเสริมการตลาด 3. ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PC7- การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ที่ทำการตรวจสอบ 2. วิธีการตรวจสอบ 3. จำนวนครั้งในการตรวจสอบ 4. ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์
PC8- การจัดทำรายงานและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประเภทรายงานที่จัดทำ 2. ประเภทผลงานที่มีการเผยแพร่ 3. ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกและชาวบ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต 3. ศึกษาจากเอกสาร
PC9- การจัดสรรผลประโยชน์	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัดส่วนในการจัดสรรและเหตุผล 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PC10- การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยบัณฑิตกองทุน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประเภทเครือข่าย 2. วิธีการสร้างเครือข่าย 3. ความพึงพอใจของผู้ที่เข้าร่วมเครือข่าย 4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการสร้างเครือข่าย 5. ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัณฑิตกองทุน 3. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. สังเกตแบบมีส่วนร่วม
ระดับรายบุคคล			
PC11- การใช้จ่ายเงินกู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. รายละเอียดของการใช้จ่าย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ 2. บัญชีการใช้จ่าย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2. ศึกษาจากเอกสาร 3. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
PC12- การหาความรู้เพิ่มเติม	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิธีการหาความรู้เพิ่มเติม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สังเกตจากการเสวนาตามแบบ บร.6

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PC13- การหาตลาด	1. วิธีการหาตลาด 2. ผู้ที่ช่วยเหลือแนะนำในการหาตลาด	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ 2. บัญชีการใช้จ่าย	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PD5- ยอดเงินที่มีการชำระคืน	1. ยอดเงินที่ชำระคืนนับถึง 31 พ.ค. 2545 จำแนกเป็นเงินต้น ดอกเบี้ย , ค่าปรับ	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีเงินฝากกองทุนสะสม	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PD6- กองทุนสะสม	1. ยอดเงินกองทุนสะสม 2. การใช้ประโยชน์จากกองทุนสะสม	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีเงินฝากกองทุนสะสม	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PD7- การใช้เงินตามวัตถุประสงค์	1. จำนวนผู้กู้ที่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์โครงการ 2. จำนวนผู้กู้ที่ใช้เงินไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์โครงการ 3. เหตุผลที่ไม่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์โครงการ	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ผู้ตรวจสอบ
PD8- ทักษะคิดของชุมชนต่อกองทุน	1. ทักษะคิดต่อกรรมการกองทุนหมู่บ้านในเชิง บวก / ลบ 2. ทักษะคิดต่อกองทุน 1 ล้านบาทในเชิง บวก / ลบ	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกและชาวบ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.9 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
PD9- เกิดเครือข่ายองค์กรเรียนรู้(หลังจากทำ PD10)	1. ประเภทเครือข่ายที่เกิดขึ้น 2. กิจกรรมของเครือข่ายที่เกิดขึ้น 3. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดองค์กรเครือข่าย	1. บัณฑิตกองทุน	1. รายงานการปฏิบัติงานของบัณฑิตกองทุน (ตัวเอง)
PD10- การเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตัวเอง	1. ประสบการณ์ / การเรียนรู้จากการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน 2. ประสบการณ์ / การเรียนรู้	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบบร. 10

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PD11- ความเข้มแข็งชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความสามัคคี 2. ความซื่อสัตย์ 3. การช่วยเหลือกัน 4. การยกย่องคนทำความดี 5. โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม 6. จำนวนครอบครัวที่มีอาชีพเลี้ยงตัวได้ 7. ครอบครัวอบอุ่นรักใคร่ปรองดอง 8. การรวมกลุ่ม 9. การประชุม / เสวนาสม่ำเสมอ 10. การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส 11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม 12. การจัดทำแผนงานแก้ปัญหาชุมชน 13. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนคติของหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกและชาวบ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.2 และ บร.7 2. สังเกต
ระดับรายบุคคล			
PD12- ผลตามวัตถุประสงค์ของการกู้			
PD12.1- ผลโดยตรง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผลการใช้เงินตามวัตถุประสงค์ของโครงการ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สมาชิกกองทุน 2. คณะกรรมการ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต
PD12.2- ผลทางอ้อม	<ol style="list-style-type: none"> 1. การยอมรับจากชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สมาชิกกองทุนและชาวบ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดเวทีตามแบบ บร.10

5. ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน

การประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาหมู่บ้านหนองกก หมู่ 2 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอเสีจิว จังหวัดนครราชสีมา ครั้งได้กำหนดวัตถุประสงค์การประเมินไว้ 6 ประการ ตามที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 1 และดำเนินการประเมินโดยใช้รูปแบบชีพฟ์ ซึ่งมีตัวชี้วัด แหล่งข้อมูลตัวชี้วัดตามแบบการประเมิน สามารถนำมาใช้ในการตอบสอบประเด็นต่าง ๆ ของวัตถุประสงค์ของการประเมิน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์สถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยไม่ใช้สถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลที่ได้มีการบันทึกไว้แล้ว

บทที่ 4

ผลการติดตามประเมินโครงการ

ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วย การ รายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ชิพพ์โมเดล (CIPP Model) ซึ่งรายงานตอนที่ 1-5 และการ รายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละประการทั้ง 4 ประการ ซึ่งมี 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมิน โครงการ โดยภาพรวม

ตอนที่ 3 ผลการทดลองวิธีการใหม่

ตอนที่ 4 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

ตอนที่ 5 ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจาก โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ตอนที่ 6 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 4 ประการ อัน ได้แก่

6.1 เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้า 5 ข้อเพียงใด

6.2 เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุน หรือขัดขวางการบรรลุเป้า

หมายกองทุน

6.3 เพื่อทราบว่าได้เกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้หรือไม่ จากกระบวนการทำสารนิพนธ์ ครั้งนี้

6.4 เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

โดยที่จะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authen Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้นสำหรับตัวชี้ วัดหรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า “ดี-เลว” ก็จะนำเสนอข้อมูลสภาพจริง เท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจน ควบคู่ไปกับการเสนอข้อมูล และเสนอผลการตัดสินค่า

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ หรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1.1.1 ความยากจนของประเทศ เมื่อ 50-100 ปีที่แล้วเกษตรกรไทยส่วนใหญ่ทำเกษตรแบบ พึ่งพาตนเองมีอาหารที่พอเพียง ปัจจุบันต้องพึ่งพาตลาดในสมัยก่อนแม้รายได้คิดเป็นค่าเงินจะน้อย แต่ความเป็นอยู่ของคนไทยอยู่ในเกณฑ์ดีโดยไม่เกี่ยวกับการใช้เงิน ความจนอย่างขนาดใหญ่หรือ ความจนสมัยใหม่ในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ที่เกษตรกรมีรายได้น้อยกว่ารายจ่ายเป็นสิ่งที่เพิ่ง

เกิดในยุคหลัง ซึ่งทำให้เกิดปัญหาเกษตรกรไทยถูกทำให้ยากจนลงกว่าเดิม คนถ้าเกิดในช่วง 40-50 ปีนี้เอง ความยากจนอาจจะไม่ได้มาจากแนวนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจแบบเป็นการผลิตเพื่อตลาดอย่างเดียว ปัจจัยภายในประเทศอื่นๆ เช่น ระบบการเมืองที่ผูกขาดอำนาจและความมั่นคงในมือคนกลุ่มน้อยปัญหาประชากรเพิ่มมากขึ้น เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการทำให้ คนไทยสมัยนี้จนลง คือ มีรากฐานชีวิตความเป็นอยู่ต่ำกว่าคนไทยในสมัยก่อน ครอบครัวที่มีรายได้น้อยกว่าระดับพอยังชีพเท่านั้น ซึ่งธนาคารโลกได้วิเคราะห์ความยากจนของคนไทยคือ บุคคลที่มีรายได้น้อยกว่า ซึ่งมีจำนวน 10 ล้านคน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ มีรายได้น้อยกว่าแรงงานขั้นต่ำของประเทศ (ต่ำกว่าวันละ 133-165 บาท หรือต่อรายละ 4,000-5,000 บาท)

Drenowski(1977) อ้างในอัญชญา ณ ระนอง (2541,54) ได้นิยามความยากจน คือภาวะผู้ที่มีรายได้น้อยกว่ารายจ่ายเฉลี่ยต่อหัวของประเทศ ขาดโอกาสหรือมีโอกาสน้อยในการได้รับการกระจายรายได้จากภาครัฐ ซึ่งภาวะความยากจนจะเปลี่ยนแปลงตามขนาดของครัวเรือน วิทยากร เชียงกุล 2544 ในมติชนหน้า 6 ได้กล่าวถึงสาเหตุความยากจนของคนไทย เกิดจากการเปลี่ยนแปลงการพึ่งเศรษฐกิจแบบพึ่งพาตนเอง เข้าสู่ระบบทุนนิยมคือ ผลิตเพื่อขาย ทำให้เกษตรกรต้องมีการเพิ่มทุนในการซื้อปัจจัยการผลิตและสินค้าในการบริการต่าง ๆ ในขณะที่ต้นทุนทางสังคมก็มีอยู่อย่างจำกัด มีการทำลายป่าสภาพแวดล้อม ซึ่งมีผลกระทบต่อระบบการผลิตและขณะเดียวกันก็ขาดกลไกด้านการตลาด ทำให้เสียเปรียบกลุ่มเกษตรกรที่มีฐานะดี พ่อค้า นายทุน รวมทั้งปัจจัยทางอ้อม เช่นระบบการผูกขาดทางการเมือง ก่อให้เกิดความมั่นคงในคนกลุ่มน้อยคนส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรได้เท่าเทียม จึงมาซึ่งความยากจน

สาเหตุสำคัญของความยากจน

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2539: 94-99) ได้สรุปสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่ความยากจนของครัวเรือนแก่เกษตรกร ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำในการถือครองที่ดินนั้นคือครัวเรือนที่มีที่ดินขนาดใหญ่ย่อมจะมีกลุ่มคนที่อยู่ในภาวะยากจนน้อยกว่าผู้ที่มีที่ดินขนาดเล็ก โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าครัวเรือนที่มีที่ดินน้อยกว่า 10 ไร่ จะตกอยู่ในภาวะความยากจนร้อยละ 33.3 รองลงมาคือภาคเหนือร้อยละ 30.2 ประการต่อมา พบว่าครัวเรือนที่ประกอบกิจการการเกษตรอยู่ในใกล้แหล่งน้ำ จะทำให้ระบบการผลิตสามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้นกว่า เกษตรกรที่ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และการสุดท้ายคือ การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน โอกาสได้รับการพัฒนาฝึกอบรม นั่นคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีส่วนช่วยเสริม การเพิ่มทักษะ การเรียนรู้และเข้าถึงเทคโนโลยีได้ด้วยตนเอง ซึ่งพบว่ากลุ่มที่มีการศึกษาดำรงระดับจะเป็นกลุ่มที่มีภาวะความยากจนมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มเกษตรกรที่มีอาชีพออกไปหารับจ้างภาคเกษตร

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือ SMEs (Small and Medium Enterprises) ได้รับกล่าวถึงจากทุก ๆ ฝ่ายว่าจะเป็นกลไกพลิกฟื้นฟูเศรษฐกิจ และความเหมาะสม มีความคล่องตัวในการปรับสภาพให้เข้ากับสถานการณ์ทั่วไปของประเทศ เพราะวิสาหกิจขนาดใหญ่สามารถช่วยรองรับแรงงานจากภาคอุตสาหกรรม เมื่อหมดฤดูกาลเพาะปลูก นอกจากนั้นยังเป็นแหล่งรองรับแรงงานใหม่ อันเป็นการป้องกันการอพยพของแรงงานเข้าไปทำงานทำในเขตกรุงเทพและปริมณฑล การพัฒนาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในส่วนภูมิภาคต่อไปจะเห็นได้ว่า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium – Sized Enterprises) เป็นขีดความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจของประเทศและยังเป็นส่วนสำคัญที่จะฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถฟื้นตัวกลับสู่สภาวะปกติได้

คำว่า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนี้ เป็นคำทางการที่ใช้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 ซึ่งได้ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษาแล้วเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2543 โดยจะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2543 เป็นต้นไป

คำนิยามของ SMEs ได้ใช้เกณฑ์จำนวนการจ้างงาน หรือมูลค่าสินทรัพย์ถาวรอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

ประเภทกิจการ	ขนาดย่อม		ขนาดกลาง	
	การจ้างงาน (คน)	สินทรัพย์ถาวร (ล้านบาท)	การจ้างงาน (คน)	สินทรัพย์ถาวร (ล้านบาท)
การผลิต	ไม่เกิน 50	ไม่เกิน 50	51-200	เกินกว่า 50 แต่ไม่เกิน 200
การบริการ	ไม่เกิน 50	ไม่เกิน 50	51-200	เกินกว่า 50 แต่ไม่เกิน 200
การค้าส่ง	ไม่เกิน 25	ไม่เกิน 50	26-50	เกินกว่า 50 แต่ไม่เกิน 100
การค้าปลีก	ไม่เกิน 15	ไม่เกิน 30	16-30	เกินกว่า 30 แต่ไม่เกิน 60

แนวคิดธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง

(Small and Medium Enterprises) หรือ SMEs

กองประสานความร่วมมือภาครัฐและเอกชน (2542:57-87) ได้สรุป SMEs พื้นฐานเศรษฐกิจไทยไว้ดังนี้ SMEs หมายถึงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมครอบคลุมธุรกิจทั้งภาคการผลิต การค้าและบริการซึ่งโครงสร้างสำคัญอยู่ในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเป็นส่วนใหญ่ โดยที่ SMEs แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ ผลิตสินค้า บริการค้าส่ง และค้าปลีก การใช้สินทรัพย์ถาวรที่มี

ขนาดสินทรัพย์ระหว่าง 30-50 ล้านบาท ส่วนวิสาหกิจขนาดกลางจะมีสินทรัพย์ระหว่าง 60-120 ล้านบาท

ศากุน บุญอิต (2543:31) ได้กล่าวถึง SMEs คือ องค์กรประกอบที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจของประเทศ เพราะจะสามารถฟื้นตัวกลับสู่ภาวะปกติได้ ซึ่งแผนแม่บทและพระราชบัญญัติเพื่อการส่งเสริมและขยายตัวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เจริญเติบโตในอนาคตในทำนองเดียวกัน Wiele และ Brown (1998) อ้างถึงในศากุน บุญอิต (2543:32) ได้แสดงเหตุผลที่ต้องมี SMEs คือ ประการแรก องค์กรขนาดใหญ่จะไม่สามารถผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพได้ปราศจากการบริหารคุณภาพที่ดีของผู้ส่งมอบสินค้า เพราะ SMEs จะเป็นผู้จัดส่งวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนเข้าสู่ระบบการผลิตให้กับองค์กรขนาดใหญ่ ประการที่สอง SMEs ต้องพยายามพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการเพื่อสามารถแข่งขันได้มากยิ่งขึ้น

สงวน ช้างฉัตร (2542:1-2) ได้อ้างถึงรายงานของธนาคารกรุงเทพ ในปี พ.ศ. 2541 ซึ่ง SMEs ประกอบด้วยกิจการการผลิต การค้าและธุรกิจบริการรวมทั้งสิ้น 311,518 ราย คิดเป็นร้อยละ 92.00 ของวิสาหกิจทั้งหมดในประเทศ และ SMEs ที่มีมากที่สุด คือ ประเภทการค้า เช่น ค้าส่ง ค้าปลีก ภัตตาคาร และโรงแรม คิดเป็นร้อยละ 43.00 (134,171 ราย) รองลงมาคือการผลิตร้อยละ 28.90 (90,122 ราย) และการบริการร้อยละ 28.70 (80,225 ราย) ตามลำดับ

หลังจากเกิดภาวะวิกฤตเศรษฐกิจมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 รัฐบาลได้เห็นความสำคัญของ SMEs และได้กำหนดนโยบายสนับสนุน SMEs ดังนี้

ปรับโครงสร้างแผนอุตสาหกรรมและจัดกลุ่ม (Cluster) ของธุรกิจเป็นระบบและให้ SMEs ขยายตัวเพิ่มขึ้นจัดทำแผนแม่บท SMEs สนับสนุนและส่งเสริมกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น ยกกระดับความสามารถทางเทคโนโลยีและการจัดการพัฒนาผู้ประกอบการและทรัพยากรมนุษย์สร้างและขยายโอกาสทางการตลาด ปรับสภาพแวดล้อมธุรกิจการพัฒนา SMEs ราชย่อยและชุมชน และเชื่อมโยงกลุ่มวิสาหกิจครบวงจรจัดตั้งสถาบันพัฒนา SMEs มีการจัดฝึกอบรมพัฒนาระดับทักษะฝีมือแรงงาน ยกกระดับมาตรฐานสินค้า สนับสนุนศูนย์อุตสาหกรรมระดับจังหวัด และเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้าร่วมลงทุนกับภาครัฐ และตั้งคณะกรรมการส่งเสริม SMEs โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ตั้งกองทุนส่งเสริม SMEs เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนอุตสาหกรรมที่ชุมชนเป็นเจ้าของและรับผิดชอบบริหารจัดการด้วยตนเอง (กองประสานความร่วมมือภาครัฐและเอกชน,2542:58-59) พัทธสิทธิ์ ฉายะภูติ (2544:5-6) ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของสถาบัน SMEs ในประเทศซึ่งจัดตั้งโดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมร่วมกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และสถาบันเครือข่าย 7 สถาบัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผู้

ประกอบการ ศิลปพร ศรีจันเพชร (2543; 23) ได้เน้นให้เห็นว่า SMEs จะดำเนินไปได้ด้วยดี คือควบคุมทางบัญชีเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนการจัดองค์กร การปฏิบัติงาน และการจัดบันทึกทางการเงินบัญชีเพื่อให้ทุกฝ่ายได้มั่นใจว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้รับอนุมัติจากผู้บริหารแล้ว การเปลี่ยนแปลงโยกย้ายทรัพย์สินได้รับอนุมัติแล้วเป็นต้น

สรุปการพัฒนา SMEs ให้เกิดความยั่งยืนต้องทำควบคู่กันไปทั้งภาคเอกชน คือตัวผู้ประกอบการ SMEs เองซึ่งเป็นกุญแจสำคัญที่จะพลิกผันเปลี่ยนแปลงธุรกิจให้อยู่รอดและยั่งยืนและสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการทำธุรกิจของ SMEs ซึ่งจะต้องใช้เวลาดำเนินการพอสมควร ดังนั้น SMEs จึงควรตระหนักและไม่ควรชักช้าที่จะรีบเร่งพัฒนาตนเองและมีกิจการเพื่อรับรองต่อการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อความอยู่รอดของธุรกิจต่อไป

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ (2544; 135-137) ได้สรุปถึงภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ ว่าเกิดจากความผิดพลาดของแนวทางการพัฒนาประเทศ ได้ปรากฏผลเลวร้ายที่ยากแก่การแก้ไข นั่นคือ โครงสร้างอุตสาหกรรมไทย เป็นโครงสร้างของการพึ่งพาการนำเข้า ยิ่งผลิตมากยิ่งต้องนำเข้ามาก กล่าวคือ นำเข้าเครื่องจักร วัตถุดิบแปรรูป และเทคโนโลยีตารางข้างล่างนี้ชี้ให้เห็นมูลค่าการนำเข้าเครื่องจักรและสินค้าเพื่อการอุตสาหกรรมนั้นมีสัดส่วนเป็นร้อยละ 80% ของมูลค่าการนำเข้าของไทย

	เปอร์เซ็นต์		
กลุ่มสินค้า	2530	2533	2539
สินค้าอุปโภคบริโภค	10.0	8.6	12.6
สินค้าแปรรูปเพื่อการผลิต	37.0	33.9	35.9
เครื่องจักร	29.7	39.2	48.8
อื่น ๆ	23.3	18.3	2.7

ที่มา : จำนวนจากตัวเลขของธนาคารแห่งประเทศไทย

การพัฒนาอุตสาหกรรมไทย จึงต้องควบคู่กันไปกับการขาดดุลการค้า ความเชื่อทางทฤษฎีที่ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมช่วงแรกย่อมขาดดุลการค้า เพราะมีการนำเข้าสินค้า แต่ความจริงกลายเป็นว่า แม้สินค้าอุตสาหกรรมจะส่งออกได้มากขึ้น แต่การนำเข้าเพื่อการอุตสาหกรรมกลับเพิ่มเร็วกว่า เราจึงต้องขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้น ดูตัวเลขจาก 2 ตารางต่อไปนี้ คือ ตารางสัดส่วนการส่งสินค้าอุตสาหกรรมออกและการขาดดุลการค้าของไทยจะเห็นได้ว่า การส่งสินค้าอุตสาหกรรมออกเพิ่มขึ้นมิได้ช่วยแก้ไขปัญหขาดดุลการค้าแต่อย่างใด

การส่งสินค้าอุตสาหกรรมออก

กลุ่มสินค้า	เปอร์เซ็นต์				
	2535	2536	2537	2538	2539
สินค้าเกษตร	15.9	16.0	16.8	17.1	20.3
สินค้าอุตสาหกรรม	74.1	74.9	75.3	75.2	73.6
อื่น ๆ	10.0	9.1	7.9	7.7	6.1

การขาดดุลการค้าของไทย

ปี	ยอดขาดดุลการค้า	คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของ GDP
2531	109,544	7.2
2532	146,364	8.2
2533	254,635	12.2
2534	233,201	9.7
2535	208,601	7.3
2536	230,733	7.2
2537	231,437	6.4
2538	357,276	8.4
2539	420,725	9.0

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ที่ยกตัวเลขในช่วง 2531-2539 มาแสดงก็เพราะว่าช่วงนี้ คือ ยุคทองของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม สัดส่วนของสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกสูงกว่าร้อยละ 74-75 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดแต่ปรากฏว่ายอดขาดดุลการค้ากลับเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะจากปี 2535 เป็นต้นมา เพิ่มขึ้นอย่างน่าตกใจเทียบกับช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 1-2 ซึ่งประมาณร้อยละ 50-60 ของมูลค่าการส่งออกเป็นสินค้าการเกษตร การขาดดุลการค้าประมาณ 10,000-12,000 ล้านบาท คิดเป็นประมาณร้อยละ 4-5 ของ GDP ผลกระทบมวลรวมภายในประเทศ เป็นสถิติที่คิดจากมูลค่าสินค้าและบริการของประเทศ

การขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ นำไปสู่ปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด (ดุลการค้าและดุลบริการ) เพราะรายได้จากภาคบริการในที่สุดแล้วก็ไม่เพียงพอที่นำมาชดเชยดุลการค้าซึ่งนำเข้ามาและการส่งออกของไทยต้องพึ่งพาการขนส่งของบริษัทการเดินเรือต่างประเทศ จึงต้องเสียค่าระวางเรือ

และค่าประกันภัยให้ต่างประเทศมากขึ้น ยังมีการส่งออก-นำเข้ามากขึ้น ค่าใช้จ่ายส่วนนี้ก็ยิ่งมากขึ้น ตั้งในปี 2538-2539 ทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุลสูงมากถึงประมาณร้อยละ 9 ของ GDP

ปัญหาการขาดดุลการค้า รวมทั้งดุลบัญชีเดินสะพัด (คือรวมบริการระหว่างประเทศด้วย) คือส่วนหนึ่งที่ทำให้ไทยเป็นหนี้ต่างประเทศมากขึ้นและนำไปสู่วิกฤตในปี 2540 หลังเกิดวิกฤตแล้วในปี 2541-2543 มูลค่านำเข้าต่ำกว่ามูลค่าส่งออก เพราะเราชะงักการส่งเข้าสต็อกสินค้าเนื่องจากสินค้าส่งเข้าแพงขึ้น และเราพยายามเร่งส่งออกเพื่อหาเงินตราต่างประเทศมาใช้หนี้มากขึ้น ตั้งแต่ปี 2543 มูลค่าการนำเข้าเพิ่มในอัตราสูงขึ้น ขณะที่มูลค่าการส่งออกเริ่มชะลอตัว

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

สภาพแวดล้อมของประเทศไทยในปัจจุบัน จะกล่าวถึงสภาพแวดล้อมต่างๆ ไปดังนี้คือ ด้านการเมือง ทิศทางก้าวไปสู่ระบบการตรวจสอบที่เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น รัฐธรรมนูญเปิดโอกาสสนับสนุน มีองค์กรอิสระเพิ่มมาตรการในการทำงานเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐ-เอกชน ประชาชน เช่น กกต. ศาลปกครอง ปปช. ฯลฯ วุฒิสมาชิกมาจากการเลือกตั้งและไม่ต้องสังกัดพรรคการเมือง ทำหน้าที่ตรวจสอบสภาผู้แทนราษฎรอีกทอดหนึ่ง ขณะเดียวกัน รัฐได้มุ่งเน้นการกระจายอำนาจไปสู่รัฐท้องถิ่น โดยเฉพาะมีการเพิ่มงบประมาณจากร้อยละ 9 เป็นร้อยละ 20 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในปี 2545

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทำให้บุคคล / กลุ่มต่างๆ มีอิสระในการดำเนินชีวิต / มีเสรีภาพ / มีความเสมอภาค / มีสิทธิเรียกร้องต่างๆ ทางการเมือง ประกอบการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโลกที่ควบคุมไม่ได้แพร่กระจายไปสู่สังคมเมือง-ชนบท (นานาชาติ) รูปแบบของทุนนิยมได้เติบโตอย่างรวดเร็ว สิ่งที่กระทบต่อปัญหาสังคมของประเทศไทยคือ

ผลกระทบต่อชุมชน มีการย้ายถิ่นเข้าเมือง / ขาดแรงงานในชนบท วิถีชีวิตเปลี่ยนไป ใช้เงินตราฟุ้งฟิงวัตถุมากขึ้น มีการนำเทคโนโลยี / คอมพิวเตอร์ / สื่อต่าง ๆ มาใช้ในชีวิตประจำวันมีการจัดซื้อจัดจ้าง ทางเดียวกันสังคมยกย่องคนมีเงิน ร่ำรวย มีอำนาจบารมี ผลตอบแทนระหว่างราชการกับเอกชน (ธุรกิจ) ทำให้ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานและประการสุดท้ายคือความเข้าใจชัดเจน รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเอง (ข้าราชการ) ด้านวัฒนธรรมประเพณีสืบเนื่องจากวัฒนธรรมที่ไม่ใช้วัตถุ เช่น มารยาท ธรรมเนียม ค่านิยม ฯลฯ ของไทยจะให้คุณค่ากับระบบอาวุโส นิยมอำนาจ บารมี รักสนุก ก่อให้เกิดผลเสีย คือ เสาะแสวงหาวัตถุ ชอบเสี่ยงโชค เล่นการพนัน (ตามแบบตะวันตก) เพื่อเปลี่ยนแปลงความเป็นอยู่ของตนเอง เห็นแก่ตัวเพิ่มขึ้น ทำให้กิจกรรมการรวมกลุ่มกันหละหลวมลง ถ้าพื้นที่ก็จะเน้น (ธุรกิจ) การท่องเที่ยวเน้นสื่อโฆษณาต่าง ๆ ทำให้ชุมชนสูญเสียเอกลักษณ์ของคนนอกชุมชนเป็นผู้จัดการแทน ทศวรรษวัฒนธรรมแห่งการพัฒนา (2541 – 2550)

แผนงานหลัก

- การเสริมสร้างและการพัฒนากระบวนการทัศน์ใหม่ในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม
- การเสริมสร้างและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชน
- การเสริมสร้างพัฒนาคุณธรรม
- การเข้าระวางทางวัฒนธรรม
- การเสริมสร้างและพัฒนาจิตสำนึกแห่งการเป็นผู้ผลิต ผู้นำ และผู้ให้

ผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่น

- สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม รัฐบาลไทย; สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ / โลกอุตสาหกรรม
ชนบท เมือง / บริโชนนิคม / อื่น ๆ
- การแก้ไขปัญหาวัฒนธรรมภาพรวม
- พัฒนาผู้ด้อยโอกาส
- ขกระดับการเรียนรู้มนุษย์
- เร่งผลิตกำลังคนในสาขาที่ขาดแคลน
- พัฒนาตลาดแรงงาน (สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม)

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พลังงานต่างๆ ที่เคยมีอยู่ในธรรมชาติเริ่มหาซื้อ-ขายได้ในสังคมเมือง / บริการ การกระจายพลังงานจากชนบทไหลมาสู่เมือง (คนใช้จริงๆคือคนเมือง) แต่ระบบทรัพยากรในชนบทถูกทำลายเสื่อมโทรม

ผลกระทบด้านการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์กับครูลดน้อยลง พ่อแม่ไม่มีเวลาให้ลูกๆ เพราะต้องแสวงหาเงินหาเลี้ยงชีพ การศึกษามุ่งที่ระบบการแข่งขันของเด็กใช้เทคโนโลยีมาเกี่ยวข้อง นักเรียนในชนบทต้องเพิ่มทุนในการศึกษา (ขณะที่พ่อแม่มีฐานะยากจน) นักเรียนที่ขาดโอกาสเข้าถึงเทคนิคนั้น หรือเรียนไม่จบ (จบต่ำ) ก็จะต้องงานสิ่งจำเป็นพื้นฐานชาวชนบทยังขาดโอกาสมากกว่าคนในเมือง เช่น ถนน ไฟฟ้า โทรศัพท์ น้ำประปา สถาบันบริการต่างๆ ฯลฯ งบประมาณและการบริหารจัดการที่เหมาะสมต่อคนในชนบท ที่สำคัญได้เกิดการแพร่ระบาดของปัญหาสุขภาพจิตในกลุ่มวัยแรงงาน ซึ่งนำมาสู่การก่ออาชญากรรม ลักขโมย ทำร้ายร่างกาย และขาดความอบอุ่นในร่างกาย

ปัญหาคอร์รัปชัน สาเหตุสำคัญเกิดจากความไม่ลงตัวและไม่ตอบสนองต่อผลประโยชน์ทางการเมือง (ทุกระดับ) จะมีลักษณะ “การลงทุน” เมื่อสูญเสียไปแล้ว และประการต่อมาเกิดจากระบบราชการที่มีอำนาจ การถือปฏิบัติที่เหลื่อมล้ำกันจากการมียศ ชั้นเงินเดือนต่างกัน มีการเบียดบังเวลาราชการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวมีค่าคอมมิชชั่น จากธุรกิจต่าง ๆ

- ใช้หลักเศรษฐศาสตร์ในการพัฒนา (ความคุ้มค่า)
- แก้ไขการขาดแคลนบุคลากร / เพิ่มทักษะความสามารถภาคราชการ
- พัฒนาระบบสาธารณสุข
- พัฒนาอย่างสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง
- เรียนรู้รากเหง้าวัฒนธรรม เสริมสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (2545;2-7) ได้สรุปสถานการณ์ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของประเทศไทยในรอบปีที่ผ่านมาพบว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีการขยายตัวด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่ง การค้าและบริการทำให้เกิดความต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ มากมายและเพิ่มพูนขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหาภาวะมลพิษต่างๆ พบว่าการป้องกันใช้กฎหมายขาดประสิทธิภาพ ทำให้มีผลกระทบต่อความรุนแรงต่างๆ ตามมาเช่น ปัญหาป่าไม้เสื่อมโทรม ดินเสื่อมความสมบูรณ์ ขาดแคลนแหล่งน้ำ ปัญหาอุทกภัย ภัยแล้ง เป็นต้น

ปัญหาที่สำคัญของทรัพยากรธรรมชาติแต่ละประเภทได้แก่

1. ทรัพยากรดินและการใช้ที่ดิน เป็นการใช้ที่ดินไม่ถูกต้องขาดการบำรุงรักษาหน้าดิน เสื่อมโทรม พังทลาย ดินเป็นกรด ดินเค็ม
2. ทรัพยากรป่าไม้ พื้นที่ป่าลดลงอย่างรวดเร็ว ปี พ.ศ. 2534 มีพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 171 ล้านไร่ (กรมป่าไม้,2541) หรือประมาณร้อยละ 53 ของพื้นที่ประเทศและลดลงเหลือ 81 ล้านไร่ หรือประมาณร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศในปี พ.ศ. 2541
3. ทรัพยากรน้ำ มีการบริหารจัดการน้ำไม่เป็นธรรมแยกส่วนกันระหว่างรัฐ/ชุมชน ในระดับลุ่มน้ำ ความต้องการใช้น้ำแตกต่างกัน ทั้งในภาวบน้ำหลากและน้ำขาดแคลน เช่น การใช้น้ำฟุ่มเฟือย มีการแย่งสมาชิกการใช้น้ำเพื่อการเกษตร
4. ทรัพยากรแร่ มีการสัมปทานทำเหมืองแร่ และนำแร่มาใช้ฟุ่มเฟือย ขาดมาตรการควบคุม เกิดผลกระทบต่อแหล่งน้ำ มลภาวะต่างๆ

สุภาวลัย เสถียรไทย (2544;357-361) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมว่า ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นต้องอาศัยหลัก “ธรรมภิบาล” 3 ประการ คือ

1. กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านสิ่งแวดล้อม
2. การจัดการทรัพยากรสาธารณะร่วมกันระหว่างรัฐกับประชาชน
3. ยึดหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งทางสิทธิ์ในการเข้าถึงและนำไปใช้ทรัพยากรและมาตรการฟื้นฟูอนุรักษ์ต่างๆ

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ไทยเป็นประเทศที่ขนาดกลางค่อนข้างยากจน และดัชนีการพัฒนามนุษย์อยู่ในระดับต่ำ ถ้าจัดลำดับประเทศต่าง ๆ โดยดูจากขนาดของประชากร ประเทศไทยซึ่งมีประชากรราว 62 ล้านคน เป็นประเทศขนาดกลางที่ค่อนข้างใหญ่ อยู่ในอันดับที่ 18 ของประเทศทั่วโลก 200 กว่าประเทศ รายได้ประชาชาติต่อหัวของไทย ในปี 2539 อยู่ในอันดับที่ 49 ของประเทศทั่วโลก

จากสภาพปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ

ตลอดช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา เศรษฐกิจไทยได้ขยายตัวอย่างต่อเนื่องในอัตราประมาณร้อยละ 8-12 ต่อปี เนื่องจากในช่วงดังกล่าว ภาวะความยากจนในส่วนต่าง ๆ ของประเทศไทยได้ลดลงอย่างเห็นได้ชัด แต่ว่าประโยชน์จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจอาจไม่ได้รับการจัดสรรในระหว่างประชากร กลุ่มต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกัน เนื่องจากความไม่เท่าเทียมทางรายได้ ได้เพิ่มขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว

ตั้งแต่ปี 2539 เป็นต้นมา เศรษฐกิจของประเทศไทยกำลังจะเข้าภาวะถดถอย จนกระทั่งในปี 2541 การถดถอยทางเศรษฐกิจได้เกิดขึ้นอย่างรุนแรง จากสถานการณ์ปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจของไทยที่เกิดขึ้นจะเห็นได้ว่า เกิดปัญหาความยากจน ประชาชนมีหนี้สินเพิ่มขึ้นดังตารางที่ 1-2 ทำให้ประชาชนมีความเดือดร้อนจากภาวะหนี้สิน เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา

ภาวะหนี้สินของประเทศ

ตารางที่ 1 แสดงหนี้สินคงค้างต่างประเทศปีงบประมาณ 2539 – 2543 (ล้านบาท)

สิ้นระยะตาม (ปี พ.ศ.)	รวมยอดทั้งสิ้น	หนี้รัฐบาลกู้โดยตรง	หนี้รัฐบาลประกันชำระคืน
2539	372,844.81	125,073.82	247,770.99
2540	542,332.12	206,870.05	335,462.07
2541	649,930.23	272,870.05	377,060.18
2542	876,793.77	361,010.61	515,783.16
2543	897,392.38	395,170.68	502,221.70

ที่มา : กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง (ตุลาคม 2543)

ตารางที่ 2 แสดงหนี้คงค้างในประเทศปีงบประมาณ 2539 – 2543 (ล้านบาท)

สิ้นระยะตาม (ปี พ.ศ.)	รวมยอดทั้งสิ้น	หนี้รัฐบาลกู้โดยตรง	หนี้รัฐบาลค้ำประกัน ชำระคืน
2539	343,989.61	50,233.85	293,755.76
2540	350,309.28	35,459.91	314,849.37
2541	562,327.20	227,016.33	335,310.87
2542	992,829.30	598,640.12	394,189.18
2543	1,188,266.82	718,712.94	469,553.88

ที่มา : กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง (ตุลาคม 2543)

จากตารางที่ 1 และ 2 พบว่าเมื่อรวมหนี้คงค้างของรัฐบาลทั้งในประเทศและต่างประเทศในเดือน ตุลาคม 2543 มียอดหนี้คงค้างทั้งสิ้น 2,085.569.20 ล้านบาท โดยคิดเป็นเงินหนี้รัฐบาลกู้โดยตรง 1,113,88.62 ล้านบาทและเป็นหนี้รัฐบาลค้ำประกันชำระคืน 971,775.58 ล้านบาท

ฝ่ายอง ปลัดกลาง และกิตติมา พามาณี (2542 : 10) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ประชาชนเป็นหนี้สินเนื่องจากภาวะการขาดดุลการคลังตั้งแต่ปี 2538 และดุลการชำระเงินเริ่มมีปัญหา การลอยค่าเงินบาทจึงเป็นทางออกสุดท้ายที่รัฐบาลตัดสินใจใช้ในวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 ซึ่งตามมาด้วยภาวะหนี้สินต่างประเทศที่มีอยู่มาถึง 90,000 ล้านดอลลาร์หรือประมาณร้อยละ 50-60 ของ GDP โดยเป็นเงินกู้ภาคเอกชนร้อยละ 80 (72,000 ล้านบาท) เมื่อค่าเงินบาทลดลง ทำให้หนี้สินเหล่านี้เพิ่มขึ้นอย่างมากมาย ประมาณกันว่า หลังจากที่ไทยเข้าโปรแกรม IMF แล้วประชาชนคนไทย นอกจากคนไทยที่ยากจนอยู่แล้ว กลายเป็นคนยากจนเฉียบพลันกันไปทั่วหน้าโดยต้องแบกรับหนี้สินต่างประเทศไว้คนละ 70,000 บาท และภาวะหนี้สินที่เกษตรกรประสบอยู่ คือ หนี้สินในระบบได้แก่ หนี้ที่มีอยู่กับภาครัฐบาล และหนี้สินที่มีอยู่กับธนาคารพาณิชย์และหนี้สินนอกระบบ ได้แก่ หนี้สินที่มีต่อนายทุน ซึ่งมูลเหตุที่ทำให้เกิดหนี้สิน คือ

1. เกษตรกรเป็นหนี้ตามโครงการช่วยเหลือของรัฐบาล
2. การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรล้มเหลว
3. เกษตรกรยังไม่เข้าใจนโยบายของรัฐบาล ส่วนใครรัฐบาลให้เปล่าหรือส่วนใดต้องให้ยืมกู้
4. เกษตรกรได้รับปุ๋ยคุณภาพต่ำ
5. เกษตรกรขาดความรู้เรื่องการใช้เครื่องมือทุนแรงที่มีสมรรถนะสูงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. สถาบันการเกษตรบางส่วนอยู่ในพื้นที่ล่อแหลมเป็นอันตราย ได้แก่เขตปฏิบัติการของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์
7. เกษตรกรมีอาชีพทำนามาตั้งแต่บรรพบุรุษ พอรัฐบาลมีนโยบายให้ลดพื้นที่ปลูกข้าวและปลูกอื่นทดแทน ทำในเกษตรกรขาดทุนเพราะขาดประสิทธิภาพและมีหนี้สินตามมา

ธีรพงษ์ มารรัมย์ (2544 : 29) ได้อ้างถึงรายงานของกองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร ในปี พ.ศ. 2534 พบปัญหาหนี้สินเกษตรกรเกิดจากสาเหตุดังนี้

- รายได้ต่ำกว่ารายจ่าย
- การกู้เงินจากสถาบันการเงิน
- การจ้างที่คืนขาย หรือขายฝากกับเจ้าหนี้ในระบบ
- การขาดประสิทธิภาพ การดำเนินงานของรัฐ

ประเวศ วาสี (2544 : 6) กล่าวว่า “ถ้าทั้ง 70,000 กว่าหมู่บ้านหายากจน ชาวบ้านย่อมมีอำนาจซื้อ มาก ก็จะซื้อวิทย์ ซื้อพัดลม และเครื่องอุปโภคที่จำเป็นอื่น ๆ เศรษฐกิจข้างบนก็เจริญและมั่นคง ทิศทางใหญ่ของการพัฒนาก็คือ สนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็งทั้ง 70,000 กว่าหมู่บ้าน พลังชุมชนทั้งหมด จะเป็นพื้นฐานพลังแผ่นดินที่ทำให้ประเทศมั่นคง ทุกหมู่บ้านหายากจนทุกตำบลเข้มแข็ง เป็นเป้าหมายของพลังชุมชน พลังแผ่นดิน” ก็ตาม ไม่สามารถทำให้ประชาชนหายจน ยังคงเป็นหนี้สินเหมือนเดิม หรือหนักกว่าเดิมด้วยซ้ำ

เดช กาญจนางกูร (2539 : 42) ได้สรุปการพัฒนาเศรษฐกิจ หมายถึงการเปลี่ยนแปลงทุกสิ่งทุกอย่าง อันได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคนิค การผลิต ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างของสถาบันต่าง ๆ คือ สถาบันทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ ที่อันที่จะเอื้ออำนวยต่อการทำให้รายได้ประชาชาติที่แท้จริง หรือรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลเพิ่มขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในระยะยาว ตลอดจนการทำให้รายได้ประชาชาติมีการแพร่กระจายไปยังกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในสังคมอย่างถ้วนหน้าเสมอภาคเท่าเทียมกัน

องค์การสหประชาชาติทบทวนความหมายและการสร้างแนวความคิดของการพัฒนาเศรษฐกิจขึ้นมาใหม่ กล่าวคือ การพัฒนาเศรษฐกิจที่ดีนั้นจะต้องเป็นไปที่การปรับปรุงคุณภาพที่ดีสำหรับมนุษย์(Quality of Life) ให้ดีขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มบุคคลเป้าหมายที่สภาพเป็นอยู่ที่ยากจน เพื่อให้กลุ่มคนเหล่านี้มีโอกาสและมีความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง ตลอดจนสามารถช่วยเหลือสังคมได้ต่อไปในอนาคต ซึ่งได้วิเคราะห์โครงสร้างเศรษฐกิจไทยไว้ เช่น สินค้าไทยหน้าจะผลิตได้ดี แข่งขันได้ดี เช่น ข้าว ยางพารา กุ้งสดแช่แข็ง ผลิตภัณฑ์ยาง เสื้อผ้าสำเร็จรูป ผ้าฝ้าย เฟอร์นิเจอร์ / ชิ้นส่วน และสินค้านำเข้าวัตถุดิบ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ แผงวงจรไฟฟ้า รถยนต์ อุปกรณ์ อาหารทะเล

กระป๋อง เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ อัญมณีเครื่องประดับ เครื่องปรับอากาศ ซึ่งสินค้าเหล่านี้ประเทศอื่นผลิตได้ ดังนั้นจึงมีการแข่งขันสูง โดยได้สรุปและวิเคราะห์โครงสร้างเศรษฐกิจเป็นข้อดังนี้

1. ปัญหาโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ฐานทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอ่อนแอ ทรัพยากรที่เคยสมบูรณ์ เช่น ป่าไม้ ประมง และสินแร่ลดลง แม้จะมีฐานการเกษตรขนาดใหญ่ แต่ประสิทธิภาพการผลิตในภาคนี้ยังต่ำมาก มีการใช้เทคโนโลยีต่ำ และมีปัญหาในระบบการบริหาร และจัดการภาคเกษตร

2. ปัญหาต่อเนื่องจากวิกฤตเศรษฐกิจ เช่น ปัญหานี้ไม่ก่อรายได้ (NPLs) ของภาคเอกชนหนี้สาธารณะ (public debts) มีแนวโน้มสูงขึ้น ปัจจุบันมีสัดส่วนหนี้สาธารณะประมาณ 60 % ของ GDP การขาดแคลนแรงงานคุณภาพหลายสาขาและค่าแรงไร้ฝีมือของไทยสูงกว่าประเทศคู่แข่งในไทยพึ่งพาเงินลงทุนจากต่างประเทศและการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศในสัดส่วนสูง ส่วนจุดอ่อนไทยที่มีตั้งเป็นยุทธศาสตร์ที่ดี เป็นศูนย์กลางของภูมิภาค สามารถผลิตอาหารได้เพียงพอต่อความต้องการในประเทศ เป็นสังคมที่เปิดกว้าง จุดมุ่งหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจ 4 ประการ คือ

1. ขจัดหรือลดความยากจนด้วยการยกระดับรายได้ทั้งรูปเงินและสิ่งของ
2. ขจัดหรือลดการว่างงานด้วยการสร้างงานปรับปรุงอัตราค่าจ้าง
3. จัดหรือลดความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้
4. เร่งรัดพัฒนาให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยการลงทุนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการผลิต

ดังนั้นสำหรับประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาเศรษฐกิจนั้น จำเป็นจะต้องทำให้เกิดโครงสร้างของสถาบันต่าง ๆ ให้ดี เพื่อจะได้เสริมสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

สรุปปัญหาต่าง ๆ ที่ทำให้บรรยากาศของความอ่อนแอขึ้นในท้องถิ่นชนบทบางคนเรียกว่า ความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท ซึ่งได้แก่

ปัญหาสังคม จากสถิติคืออาชญาที่น่าสนใจ เช่น คดีชีวิต ร่างกาย และเพศ ปี 2542 (ม.ค. - มี.ค.) 8,496 คน ปี 2543 (ต.ค. - ธ.ค.) 9,042 คน จะเห็นได้ว่าปัญหาได้เพิ่มขึ้นอย่างน่าตกใจ หรือ คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ ปี 2542 (ม.ค.-มี.ค.) 16,141 ราย คดีลักทรัพย์ ปี 2545 (ม.ค.-มี.ค.) 13,765 ราย

จำนวนประชากรไทย จากสำมะโนประชากรและเคหะ จำแนกตามหมวดอายุ เพศ พ.ศ. 2543 รวมยอด 60,617.2 โดยแยกออกเป็นวัยแรงงานตั้งแต่อายุ 15-59 ปี 40,282.6 เยาวชน 15-24 ปี 10,272.9 คนชรา 60-85 ปีขึ้นไป จำนวน 5,713.1 คน ซึ่งกำลังแรงงานในปัจจุบัน 33,144.6 (พ.ย. : 2543) ผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน 15,519.8 (พ.ย. -2543) ผู้มีอายุต่ำกว่า 13 ปี 13,746.9 (พ.ย. - 2543)

ถ้าพิจารณาทางด้านสถานการณ์ของการกระจายผลการพัฒนาตลอดจนการยกระดับความอยู่ดีกินดีของประชากรที่มีระดับรายได้ต่ำในข่ายความยากจนมีอยู่ประมาณ 13 ล้านคน ดังนั้นการพัฒนาเพื่อมุ่งการกระจายรายได้ในทางเศรษฐกิจจึงควรมุ่งเน้นในการกระจายโอกาสการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตให้เป็นไปอย่างเท่าเทียมกันเป็นสำคัญ ซึ่งสามารถกระทำได้ด้วยมาตรการต่าง ๆ

1.1.6 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

คำว่า “ค่านิยม” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “VALUE” คำนี้แต่เดิมใช้ว่า “คุณค่า” ซึ่งหมายถึงการแสดงออกทางพฤติกรรมในทางที่ดี ไม่ดี ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามค่านิยมที่ดีมักได้รับการยกย่องว่ามีค่านิยม จึงเป็นเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินค่านิยมพฤติกรรมของคนในสังคม ซึ่งอาจเป็นบุคคล หรือสังคมก็ได้ เป็นสิ่งที่ตั้งง่าย สิ่งนั้นก็เป็นที่ปรารถนาของคนในสังคมว่าอยากเดินทางไปถึงจุดนั้น คำที่ปรากฏในสังคมไทยที่เป็นค่านิยมที่พบจึงมีอยู่หลากหลาย เช่น มีความรู้ มีฐานะร่ำรวยเป็นคนซื่อสัตย์ เป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นผู้มีความสุภาพเรียบร้อย เป็นข้าราชการใจนักเลง ฯลฯ

การเปลี่ยนแปลงค่านิยมในสังคมไทยเป็นเรื่องละเอียดซับซ้อนที่ต้องอาศัยการศึกษากระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น ค่านิยมในการทำบุญถวายพระสงฆ์ เริ่มลดลงทั้งในด้านการถวายเงินกองทุน ทั้งนี้เพราะปัจจุบันประชาชนเริ่มเห็นความจำเป็นที่จะต้องช่วยสังคมก่อสร้าง โรงเรียน ศาลาประชาคม โรงพยาบาล แทนการสร้างศาลาปฏิบัติ วิหาร ซึ่งมีพระสงฆ์ลดน้อยลง พระสงฆ์มีค่านิยมในการศึกษาความรู้ทางธรรม ควบคู่กันไปเพื่อการเรียนรู้เท่าทันโลก และเด็กเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ลดลง เพราะผู้ใหญ่ไม่อาจสอบความสลับซับซ้อนแห่งปัญหาในโลกาภิวัตน์ ทำให้ผู้ใหญ่ไม่สามารถแสดงบทบาทอบรมสอนเด็กได้เช่นแต่ในอดีต การสร้างค่านิยมในยุคนี้ก็มีหลายอย่าง เช่น ค่านิยมในการเลิกบุหรี่ ค่านิยมในการรักษาความสะอาดในที่สาธารณะ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การศึกษาค่านิยมจึงมีประโยชน์ทำให้เข้าใจพฤติกรรมของคนแต่ละสังคม เพราะค่านิยมของผู้คนในประเทศชาติก็คือลักษณะประจำชาตินั้นเอง (กลุ่มสถาบันราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2542 : 90-95))

สุจริต บัวพิมพ์ (25439 : 12) ได้สรุปความหมายของวัฒนธรรมพื้นบ้าน หมายถึง ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ นิทาน ระเบียบ การเดินรำ คนตรี ศาสนา และรวมถึงการเล่นต่างๆ ซึ่งชาวบ้านได้ยึดถือกันมาหลายชั่วอายุคน วัฒนธรรมเป็นสิ่งไม่เสถียรภาพ ครอบงำที่สังคมยอมรับคุณค่าของวัฒนธรรมในเรื่องนี้ การพัฒนารูปแบบเนื้อหาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น แต่ถ้าสังคมเห็นว่าไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ การทำนุบำรุงจะลดน้อยลงถึงขั้นเลิกปฏิบัติในที่สุด หรือเอกลักษณ์ของประเทศชาติหรือในทางตรงกันข้ามก็อาจทำให้วัฒนธรรมของชาติเสื่อมลงได้เช่นเดียวกัน

ค่านิยมของสังคมไทย

ณรงค์ เสียงประชา สรุปค่านิยมของสังคมไทยและปลูกฝังค่านิยมไว้ในพื้นฐานวัฒนธรรมไทย เพื่อให้เกิดการสร้างสรรค้วฒนธรรมอย่างน่าสนใจ

ค่านิยมของสังคมไทยมีมากมาย และบางอย่างก็เป็นค่านิยมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ แต่บางอย่างก็ก่อให้เกิดผลเสียแก่สังคม เช่น ค่านิยมเกี่ยวกับความหุนหันอยากมีหน้า การเชื่อถืออิทธิพลของสังคมไทยบางประการ ซึ่งจะเป็นค่านิยมที่ก่อให้เกิดผลดีหรือไม่ดีก็ตาม ค่านิยมค่าความร่ำรวย มั่งคั่ง ทุกคนอยากจะได้ คนร่ำรวยจะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับในสังคม เงินจะซื้อสิ่งต่าง ๆ ได้คั้งนั้นทุกคนจึงต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้ได้มาเพื่อความมั่งคั่ง นิยมอำนาจ ถ้าตนเองไม่มีโอกาสก็จะส่งเสริมลูกหลานของตนให้แสวงหาอำนาจ ผู้มีอำนาจในสังคมไทย ส่วนใหญ่คือผู้มีตำแหน่งสูงในหน้าที่ราชการ คั้งนั้นคนไทยจึงนิยมเข้ารับราชการ ผู้ที่อาศัยอำนาจอื่น ๆ ได้แก่ นักการเมือง ปัจจุบันอำนาจอาจซื้อด้วยเงิน คั้งจะพบได้จากการใช้เงินซื้อเสียงเพื่อให้ได้รับเลือกเป็นผู้แทนราษฎรรวมทั้งการซื้อตำแหน่งต่าง ๆ

อีกสิ่งหนึ่งที่พบคือไม่ว่างานพิธีใด ๆ จะต้องมีการกินเลี้ยงอยู่เสมอ แม้แต่เมื่อทำงานเสร็จโปรแกรมหนึ่ง ๆ ได้รับตำแหน่งใหม่ เปลี่ยนงานใหม่ ก็มีการเลี้ยงฉลองกัน ความมีหน้ามีตา ซึ่งจะแสดงออกโดยการแต่งตัวประกวดกัน การทำบุญว่าใครจะทำมากกว่ากัน การมีเครื่องใช้ที่ทันสมัย ราคาแพงไม่น้อยหน้ากัน ฯลฯ และมีค่านิยมนำเครื่องราง หรือการประพรมน้ำมันต์เพื่อขจัดภัยต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น และนิยมการทำบุญสร้างวัด ปิดทองฝังลูกนิมิต โดยเชื่อว่าจะได้บุญมากในชาติหน้า อย่างไรก็ตามค่านิยมนี้มีแนวโน้มลดลงเพราะสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนไป คนมากขึ้น ทรัพยากรน้อยลง

ปัจจุบันการหลั่งไหลวัฒนธรรมตะวันตกเข้าสู่ประเทศไทยในยุคโลกาภิวัตน์การติดต่อสื่อสารรับรู้ถึงกันทั่วโลกด้วยระบบสื่อสารที่ทันสมัย ไทยมีการเปลี่ยนแปลงค่านิยมใหม่ ๆ เกิดขึ้น เช่นการแต่งกาย การกระทำ การแสดงออกต่อชุมชน โดยเฉพาะวัยรุ่น มีการเคารพผู้อาวุโสน้อยลง แต่งตัวไม่เหมาะสม (ใส่สายเดี่ยว เกะอก) ทำลิ้มต่าง ๆ ชอบมั่วสุมตามสถานบันเทิงต่าง ๆ คั้งสุรา ทำให้เกิดปัญหาสังคมมีการก่อคดีอาชญากรรมในกลุ่มผู้มีฐานะร่ำรวยมีรสนิยมบริโภคสินค้าที่มีราคาแพง เช่นรถยนต์ โทรศัพท์มือถือ เสื้อผ้า เครื่องใช้ต่าง ๆ

1.1.7 แนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่น

เศรษฐกิจที่ขาดเทคโนโลยีของตนเอง การละเลยการวิจัยและพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์ทำให้ภาวะการผลิตของไทยไม่มีเทคโนโลยีการผลิตเป็นของตนเอง จึงต้องซื้อเทคโนโลยีจากต่างประเทศ แม้แต่ประเด็นทางอ้อม เช่น การละเมิดลิขสิทธิ์ ส่งบันทึกเสียงของสหภาพยุโรปในปี พ.ศ. 2539 ถึงร้อยละ 54 ทำให้ประเทศไทยถูกตอบโต้โดยการตัดสิทธิ์ GSP และการถูกมาตรการกีดกันทางการค้า เนื่องจากสินค้าผลิตไม่ได้มาตรฐานการส่งออกเป็นต้น

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2542 : 10 – 11) ภูมิปัญญาของมนุษย์เกิดจากการที่มนุษย์ต้องเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม เพื่อความอยู่รอดและการดำรงเผ่าพันธุ์ มนุษย์จึงสร้างความเชื่อและระบบความสัมพันธ์กับสิ่ง “เหนือธรรมชาติ” และปรับเปลี่ยนประสบการณ์อย่างไม่หยุดยั้ง สิ่งนี้เองคือ ภูมิปัญญา สิ่งนี้เองคือแก่นของวัฒนธรรม ประเด็นหลักในที่นี้คือสถานะแวดล้อมทางธรรมชาติกับความสามารถในการปรับตัวของมนุษย์ ได้อาศัยภูมิปัญญาอันเกิดขึ้นต่างกรรม ต่างวาระทั้งการปะทะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกันเป็นเวลานาน จึงทำให้เกิดความมั่นคง และเกิดเป็นมรดกทางปัญญาอันควรแก่การศึกษา ในการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular wisdom) คือความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการทางศึกษา สังเกต คิดวิเคราะห์จนเกิดปัญญา ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาต่าง ๆ การแก้ปัญหาการจัดการและการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา หากมีการสืบทอด ค้นหาเพื่อศึกษาจะเป็นที่รู้จักกันเกิดการยอมรับ ถ่ายทอดและพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่

รัตนะ บัวสนธิ กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการที่คนที่มีตนเองต่อโลกสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นจำแนกออกได้ 3 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติแวดล้อม

ลักษณะที่ 2 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับระบบสังคมหรือการจัดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์

ลักษณะที่ 3 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับระบบการผลิตหรือการประกอบอาชีพที่มีลักษณะมุ่งเป็นระบบการผลิตเพื่อพึ่งพาตนเอง

ภูมิปัญญาที่มีกระบวนการที่เกิดจากการสืบทอดถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมในชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ แล้วพัฒนาเลือกสรรปรับปรุงองค์ความรู้เหล่านั้นจนเกิดทักษะและความชำนาญที่สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตได้อย่างเหมาะสม

1.1.8 แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

มีคำใหม่ทางจริยธรรมของการพึ่งพาตนเองเพื่อความอยู่รอดตามรอยพระยุคลบาท การพัฒนาตามแนวพระราชดำริมุ่งให้ความสำคัญในการพัฒนาคนให้อยู่ได้โดยการพึ่งพาตนเอง

สิ่งที่เกิดขึ้นคือ ประชาชนชาวไทยมีสภาพชุมชนและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น มีรายได้และเศรษฐกิจดีขึ้น ทั้งนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหาราชที่ทรงงานเพื่อประชาชนมาตลอดกว่า 50 ปี ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายการพัฒนาคือ “คน” เป็นสำคัญ (สถาบันราชภัฏ 2544 : 74) เริ่มต้นที่สุขภาพสาธารณสุขไปทีละขั้นพื้นฐาน พระองค์สนับสนุนเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่มีลักษณะง่าย ๆ ประหยัด และสอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์แต่ละภูมิภาค ทรงสนับสนุนให้แก้ปัญหาโดยใช้ธรรมชาติแก้ธรรมชาติให้มีการเกิดความยั่งยืน โดยมีการพัฒนาครบวงจร

ทฤษฎีในการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะทำเป็นโครงการจากโครงการนำมาปฏิบัติและมีการพัฒนา โครงการที่ควรรู้จักและศึกษาคือ โครงการตามพระราชประสงค์ โครงการหลวง โครงการตามพระราชดำริ โครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา มูลนิธิอานันทมหิดล มูลนิธิชัยพัฒนา มูลนิธิศิลปาชีพพิเศษ

โครงการทฤษฎีใหม่ เป็นโครงการตัวอย่างที่ดีของการบริหารงานด้านการเกษตรไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ราษฎรที่ยั่งยืน สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวในลักษณะพออยู่พอกินและคำนึงถึงการลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในเบื้องต้น

การจัดการด้านการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ที่พระองค์ทรงคิดค้นสูตรสำเร็จให้แก่ราษฎรใช้ หลักการจัดสรรการใช้ที่ดินในสัดส่วน 30 : 30 : 30 : 10

30 % แรก สำหรับขุดสระน้ำเพื่อใช้ในการเลี้ยงปลา และใช้สำหรับการเกษตรในฤดูแล้ง สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสภาพแวดล้อม

30 % ที่สอง เพื่อทำนาข้าวให้เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน

30 % ที่สาม การทำไร่นาสวนผสมเลี้ยงสัตว์ปลูกพืชไร่ พืชสวน ไร่บริโภคและสำหรับขาย

10 % ที่เหลือ สำหรับเป็นที่อยู่อาศัย ถนนอีกทั้งปลูกพืชสวนครัว

แนวทางหลักที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมอบให้กับคนไทยต่อสู้ภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันประกอบด้วย 3 คำหลักคือ การดำรงอย่างพอกินพอใช้ การดำรงชีวิตด้วยความเฉลียวฉลาด และการอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี ดร. ชัยอนันต์ สมุทรวานิช ราชบัณฑิตวารสารสุโขทัยธรรมิกราช (2542 : 6 – 7) ได้วิเคราะห์ “ทฤษฎี” หลักในเรื่อง “บ – ว – ร” (บ้าน วัด ราชการ) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเป็นเพียงทางเลือกหนึ่งของการนำไปสู่การแก้ไขปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจของชาติ และตระหนักถึงความผิดพลาดในอดีต อย่างน้อยในบางแง่มุมให้ลูกโพลงสว่างไสวขึ้นมา

โลกในยุคโลกาภิวัตน์นั้นเน้นแต่เรื่องทุน เรื่องกำไรจนกระทั่งยอมสูญเสียสิ่งที่มีคุณค่าของชีวิตไป เช่น จริยธรรมและวิถีชีวิตที่ดีงาม นอกจากนี้ยังละเลยเรื่องของ “คน” และคุณค่าของคน

1.1.9 แนวคิดชุมชนเข้มแข็ง

จากสถานการณ์วิกฤตเศรษฐกิจประเทศไทยมาตั้งแต่ พ.ศ. 2540 ซึ่งอยู่ในต้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540 – 2544) ส่งผลกระทบต่อประชาชนทำให้ภาวะความลำบาก เศรษฐกิจตกต่ำ ฝืดเคือง การประกอบอาชีพลำบากเกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ ใน พ.ศ. 2544 ก็ไม่อาจแก้ปัญหาความขาดแคลนนี้ได้ การพัฒนาประเทศ หรือประชาชนเป็นหนี้สิน ประชาชนเกิดความแตกแยกในชุมชน ทำให้เกิดปัญหาในด้านการปกครอง ตลอดจนความไม่พออยู่พอกิน สินค้าบริโภค ราคาแพง ขาดการดูแลเอาใจใส่จากภาครัฐ

วรวิทย์ อวิรุทธ์วรกุล (2544 : 18 – 20) ได้สรุปแนวทางนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนเพิ่มการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ

- 1) องค์กรชุมชนต้องมีอุดมการณ์ร่วมกันเพื่อเข้าถึงปัญหาและวางแผนปัญหาร่วมกัน
- 2) มีการกำหนดเป้าหมายแนวทาง (วิสัยทัศน์) ร่วมกันเพื่อฟันในเรื่องอะไรให้ครอบคลุมทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
- 3) แนวทางการมีผลประโยชน์ร่วมกันและวิธีกระจายผลประโยชน์ มีการยอมรับร่วมกัน
- 4) การพัฒนาผู้นำกลุ่ม องค์กรและสมาชิกให้เข้าใจโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ร่วมกัน
- 5) การจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการกับชุมชน มีการระดมทรัพยากร / ภูมิปัญญาทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- 6) มีการสนับสนุนงบประมาณ ความรู้วิชาการจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งใน – นอกชุมชนอย่างต่อเนื่อง

บทบาทของหน่วยงานที่สนับสนุน

1. หน่วยงานภาครัฐ รัฐมุ่งเน้นสร้างความมั่นคงทางระบบการเมืองเป็นหลักโดยการสั่งการจากส่วนกลางท้องถิ่น แต่ในปัจจุบันมีการปรับตัวในการทำงานเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น โดยสนับสนุนบทบาทขององค์กรชุมชน เพื่อสร้างกระบวนการพัฒนาโดยเน้นในเรื่อง “การพึ่งพาตนเอง” ของคนในชุมชนเป็นหลักเพื่อกระตุ้นให้คนในชุมชนรู้จัก “คิดเอง ทำเอง” โดยมีหน่วยงานภาครัฐคอยเป็น “พี่เลี้ยง” เช่น กรมการพัฒนาชุมชน กรมการปกครอง เป็นต้น

2. หน่วยงานภาคเอกชน ปัจจุบันมีหน่วยงานภาคเอกชนที่ทำงานด้านพัฒนาชนบทจำนวนมาก โดยสนับสนุนให้นำภูมิปัญญาชาวบ้านมาเป็นยุทธศาสตร์ การพัฒนาที่สำคัญ อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาบางประการ เช่น การขาดการยอมรับจากหน่วยราชการในท้องถิ่น ขาดการสนับสนุนทางการเงินจากประชาชน ภาคเอกชนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนความเคลื่อนไหว โดยทำหน้าที่เป็นตัว

ประสานระหว่างองค์กรภาครัฐในระดับท้องถิ่น กับองค์กรชุมชนในระดับประชาคมมากขึ้น เช่น มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย มูลนิธิพัฒนาไท บริษัทน้ำมันบางจากจำกัด (มหาชน)

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การสนับสนุนหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จึงเน้นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนสนับสนุนให้เกิดชุมชนเข้มแข็งในชุมชน ซึ่งสามารถมองเห็นชุมชนเข้มแข็งได้จาก มีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นจากสมาชิก มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม สิ่งเหล่านี้สามารถบ่งบอกได้ว่าชุมชนนั้นมีความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นได้

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน บ้านหนองกก หมู่ที่ 2 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

ที่มาของหมู่บ้าน เหตุที่ได้ชื่อว่า บ้านหนองกกนั้น เริ่มก่อตั้งใน พ.ศ. 2451 หรือประมาณ 93 ปีมาแล้ว เหตุที่ชื่อบ้านหนองกกนั้น เพราะว่า มีหนองน้ำและต้นกกขึ้นเป็นจำนวนมาก จึงได้เอานามหนองกับต้นกกมารวมกันเข้า ให้เป็นชื่อบ้านหนองกก ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา คนกลุ่มแรกที่มาเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน ได้แก่ นายท่า นางอัน นางผึ้ง นางคำ และนายมั่ง

คนกลุ่มแรกที่ตั้งหมู่บ้านหนองกก เพื่อความสะดวกสบายในการประกอบหาเลี้ยงชีพ เพราะว่าแต่ก่อนนั้น อยู่ที่บ้านหันการเดินทางทำมาหากินในแต่ละวันหรือแต่ละครั้ง มันต้องใช้ระยะเวลาเดินทางนานพอสมควร ฉะนั้นถึงทำให้บุคคลกลุ่มนั้นอพยพมาตั้งรกราก อยู่ที่บ้านหนองกก เพื่อมีพื้นที่ทำการเกษตร ซึ่งอยู่ที่เดิมนั้น ไม่สามารถมีที่ดินทำกินเป็นของตนเองได้

สภาพทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านหนองกก ในอดีตนั้นหมู่บ้านหนองกกนี้ เป็นป่ารกและมีหนองน้ำที่มีต้นกกขึ้นอยู่เต็มไปหมดทั่วทั้งหนองน้ำ หมู่บ้านหนองกกนี้ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของที่ว่าการอำเภอสีคิ้ว ซึ่งมีระยะห่างจากอำเภอสีคิ้วประมาณ 18 กิโลเมตร

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

1) ลักษณะประชากร หมู่บ้านหนองกก มีจำนวนประชากร 255 คน เป็นเพศชาย 118 คน เป็นเพศหญิง 137 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 46.27 กลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะของประชาชน	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	118	46.27
- หญิง	137	53.73
2. อายุ		
1 วัน - 3 ปีเต็ม	9	3.53
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	36	14.12
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	8	3.14
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	12	4.71
14 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	22	8.63
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	126	49.41
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	15	5.88
60 ปี 1 วันขึ้นไป	27	10.59

จากตารางที่ 3 พบว่าหมู่บ้านหนองกกมีประชากร 18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็มมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.41 รองลงมาคือ 3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม (ร้อยละ 14.12) และน้อยที่สุด คือ วัย 6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม (ร้อยละ 3.14)

การประกอบอาชีพจำนวน 106 ครอบครัว ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ร้อยละ 46.22 ดังแสดงในตารางที่ 4

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ทำนา	49	46.22
ค้าขาย	5	4.72
ทำสวน	6	5.66
รับราชการ	9	8.49
รับจ้าง	37	34.91
รวม	106	100

ครอบครัวที่มีที่ดินเป็นของตนเอง จำนวน 45 ครัวเรือน ส่วนใหญ่มีที่ดิน 21-50 ไร่ ร้อยละ 44.44 รองลงมา 6-10 ไร่ ร้อยละ 22.22 น้อยที่สุด 1-5 ไร่ ร้อยละ 4.44 ดังแสดงในตารางที่ 5 ตารางที่ 5 แสดงจำนวนครอบครัวที่มีที่ดินเป็นของตนเอง จำนวน 45 ครัวเรือน

ที่ดิน	จำนวน	ร้อยละ
จำนวน 1-5 ไร่	2	4.44
6-10 ไร่	10	22.22
11-12 ไร่	8	17.18
21-50 ไร่	20	44.44
50 ไร่ขึ้นไป	5	11.11
รวม	45	100

ครอบครัวที่มีที่ดินที่ยังไม่ได้เอกสารสิทธิ์ จำนวน 20 ครอบครัว รวม 478 ไร่ ด้านศึกษาสมาชิกในหมู่บ้านมีผู้อ่านหนังสือไม่ออก 21 คน และมีสมาชิกจำนวนหนึ่งเดินทางไปศึกษานอกหมู่บ้าน รวมทั้งหมด 69 คน คือ

- ระดับประถมศึกษา 28 คน
- ระดับมัธยมศึกษา 27 คน
- นักศึกษาผู้ใหญ่ 4 คน
- สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา 10 คน

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนนักเรียนระดับอนุบาล ประถมศึกษา

ชั้น	จำนวนห้อง	จำนวนเด็ก
อนุบาล 1	1	7
อนุบาล 2	1	7
ป.1	1	9
ป.2	1	10
ป.3	1	8
ป.4	1	6
ป.4	1	9
ป.6	1	9
รวม	8	65

ภายในหมู่บ้านหนองกก ประชากร อายุ 60 ปีขึ้นไป ปัจจุบันได้รับการสงเคราะห์จากรัฐ จำนวน 13 คน และคนในหมู่บ้านมีคนพิการจำนวน 6 คน ได้เรียนหนังสือ 5 คน ไม่ได้เรียน 1 คน นอกจากนี้บ้านหนองกก ปัจจุบันมีร้านค้า 5 ร้าน มีโรงสีจำนวน 1 โรง มีจำนวนสัตว์เลี้ยงดังนี้

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนสัตว์เลี้ยงภายในหมู่บ้าน

ชนิด	จำนวน (ตัว)
วัว	184
เป็ด	134
ไก่	760
สุกร	10
กระต่าย	6
แมว	17
สุนัข	15
รวม	1,126

แหล่งน้ำในหมู่บ้าน

แหล่งน้ำในหมู่บ้านหนองกกส่วนใหญ่ไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพของชาวบ้าน โดยทั่วไปประกอบอาชีพในด้านการเกษตร คือ ทำนา ปลูกอ้อย ปลูกมันสำปะหลัง ปลูกข้าวโพด ซึ่งต้องใช้น้ำเป็นจำนวนมาก ถ้าหากว่าปีใดมีฝนทิ้งช่วงไม่ตกตามฤดูกาลทำให้เกิดปัญหาความแห้งแล้งในหมู่บ้าน ปัจจุบันแหล่งน้ำมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพใช้ไม่ได้ตลอดปี ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำตื้น	11	-	
บ่อน้ำบาดาล	8	/	-
สระน้ำ	27	/	-
คลอง	1	-	/
ห้วย	1	-	/
หนอง	-	-	-
บึง	-	-	-
แม่น้ำ	-	-	-
ฝายกั้นน้ำ	2	/	
เขื่อนกั้นน้ำ	-		-
ทะเล	-		-

ตารางที่ 9 รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านหนองกอก ต่อปี แต่ละครอบครัว

รายได้ (บาท)	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
1,000-5,000	2	4.08
5,001-10,000	3	6.12
10,001-20,000	2	4.08
20,001-30,000	5	10.20
30,001-50,000	9	18.37
50,001-100,000	28	57.15
รวม	49	100

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน

ด้านเศรษฐกิจภายในหมู่บ้านหนองกอก มีพื้นที่ทำการเกษตร 1,371 ไร่ เป็นที่นา 621 ไร่ เป็นที่สวน 15 ไร่ มีผลผลิตด้านทำนาทั้งหมู่บ้าน 126 เกวียน ผลผลิตทางการเกษตรภายในหมู่บ้านแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนผลผลิตทางการเกษตรภายในหมู่บ้าน

อาชีพ	จำนวนครัวเรือน	ผลผลิต (บาท/ปี)
1. ทำสวนมะม่วง	2	20,000
2. ทำไร่อ้อย	8	1,700,000
3. ทำไร่มันสำปะหลัง	13	481,600
4. ทำไร่ข้าวโพด	14	699,000
5. เลี้ยงโค	2	55,000
6. เลี้ยงไก่บ้าน	4	12,000
7. ทอผ้า	23	338,700
8. ทำขนมจีน	1	36,000
9. ตัดเย็บเสื้อผ้า	1	40,000
รวม	68	3,382,300

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

ประชาชนในหมู่บ้านหนองกก นับถือศาสนาพุทธ มีวัดประจำหมู่บ้านชื่อวัดหนองกก มีพระประจำ จำนวน 4 รูป ภาษาที่ใช้ในหมู่บ้านเป็นภาษาพื้นบ้าน คือ ภาษาอีสาน ทั้งนี้ภายในหมู่บ้านมีผู้รู้เกี่ยวกับภาษาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 11 แสดงปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้านหนองกก

ประเภทลักษณะภูมิปัญญา	ชื่อ - สกุล	อายุ	ความเชี่ยวชาญ	ประสบการณ์
1. ด้านการเกษตร	นายบุญไหล ทับแสง	48	การเลี้ยงสัตว์	49
	นายวิรัตน์ ฝ้ายจันทิก	50	การเพาะปลูก	30
2. ด้านหัตถกรรม	นายศรีไพ ฝ้ายจันทิก	62	การจักสาน	40
	นางอมร ดีโยธา	31	การตัดเย็บเสื้อผ้า	10
3. ด้านศิลปกรรม	นางทองดี พรหมเมตตา	74	การละเล่นพื้นบ้าน	6

นอกจากนี้บ้านหนองกก ยังมีงานบุญประเพณีประจำเดือนต่างๆ ซึ่งชาวบ้านให้ความร่วมมือร่วมใจกันจัดขึ้นทุกปีดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 12 แสดงการทำบุญหรืองานประเพณีของชาวบ้านหนองกก

เดือน	การทำบุญหรืองานประเพณี
มกราคม	ทำบุญขึ้นปีใหม่
กุมภาพันธ์	ทำบุญเทศมหาชาติ
มีนาคม	-
เมษายน	ทำบุญสงกรานต์ (สรงน้ำพระ)
พฤษภาคม	ทำบุญเลี้ยงศาลพระภูมิ (ตะปู้บ้าน)
มิถุนายน	-
กรกฎาคม	ทำบุญตัดบาตรเข้าพรรษา
สิงหาคม	ทำบุญตัดบาตรวันแม่
กันยายน	ทำบุญข้าวกระยาสาตร์
ตุลาคม	ทำบุญตัดบาตรเทโว (ออกพรรษา)
พฤศจิกายน	ทำบุญทอดกฐิน
ธันวาคม	ทำบุญตัดบาตรวันพ่อแห่งชาติ

ผู้ที่ชาวบ้านให้ความนับถือในหมู่บ้านหนองกก หมู่ที่ 2

1. ผู้นำทางศาสนา
2. ผู้นำชุมชน
3. ผู้นำกลุ่มอาชีพ
4. ครู – อาจารย์
- 5.

1.2.5 ข้อมูลด้านอื่น ๆ

1) ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ

ภายในหมู่บ้านหนองกก แต่ละปีสามารถจัดเก็บภาษีต่าง ๆ เช่น ภาษีที่ดิน ภาษีร้านค้า ฯลฯ ได้ปีละ 5,826 บาท/ปี นอกจากนี้ยังมีเครื่องใช้ไฟฟ้าอุปกรณ์ต่างๆ ดังนี้ คือ รถยนต์ 13 คัน มอเตอร์ไซค์ 45 คัน รถไถนาเดินตาม 21 คัน ตู้เย็น 53 เครื่อง พัดลม 118 เครื่อง โทรศัพท 22 เครื่อง ทีวีสี 71 เครื่อง ทีวีขาวดำ 10 เครื่อง หม้อหุงข้าวไฟฟ้า 76 เครื่อง รวมถึงส้วมที่ถูกสุขาภิบาล จำนวน 59 คร้วเรือน และภายในหมู่บ้านยังมีการรวมกลุ่มเพื่อประกอบกิจกรรมซึ่งปัจจุบันมี 4 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 13 แสดงกลุ่มเพื่อประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้านหนองกก หมู่ที่ 2

ชื่อกลุ่ม	ปีที่ก่อตั้ง	จำนวนสมาชิก	กองทุนปัจจุบัน (บาท)
1. กลุ่มทอผ้า	2541	65	140,000
2. กลุ่มเลี้ยงสัตว์	2535	10	12,000
3. กลุ่มอาชีพกิจ	2506	340	3,400
4. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการ ผลิต	2541	84	64,000

2) ลักษณะที่เป็นศักยภาพด้านดี

บ้านหนองกก หมู่ที่ 2 มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีคณะกรรมการหมู่บ้านซึ่งทำหน้าที่ปกครองและบริหารหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็งดังรายละเอียดต่อไปนี้

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	การศึกษาสูงสุด
1. นายโขงเขต พรหมเมตตา	ผู้ใหญ่บ้าน	ม.6
2. นายบุญรอด ชาติจันทิก	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	ป.4
3. นายสายันต์ จันจันทิก	กรรมการ	ปวศ.สูง
4. นางมิ่งมิตร อุดมสูงเนิน	กรรมการ	ม.ศ. 3
5. นางกอบแก้ว ศรีคำมา	กรรมการ	ป.6
6. นายวิรัตน์ ไฟจันทิก	กรรมการ	ป.4
7. นายวันทา เพ็ญชัย	กรรมการ	ป.4
8. นายคุณ มีสุวรรณ	กรรมการ	ป.4
9. นายจรูญ หาชัยภูมิ	กรรมการ	ป.4

3) ลักษณะที่สื่อความไม่เข้มแข็งคือชาวบ้านในหมู่บ้านหนองกก หมู่ 2 เป็นหนี้สินสถาบันการเงินของรัฐ เช่น ธ.ก.ส. กองทุนหมู่บ้านจำนวน 28 ครอบครัว (คิดเป็นร้อยละ 35.44) เป็นเงินรวมทั้งสิ้นประมาณ 5,531,000 บาท ส่วนดอกเบี้ยของสถาบันการเงินของรัฐ ประมาณ 10-14 บาท/ปี

ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองกก หมู่ที่ 2 โดยภาพรวมมีดังนี้

ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านในชุมชนเมืองแห่งชาติจากการสัมภาษณ์เปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่าชาวบ้านหนองกก หมู่ 2 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าเป็นนโยบายที่รัฐบาลจะแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบทใช้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านและใช้เป็นทุนในการประกอบอาชีพ

2) เงิน 1 ล้านบาท ชาวบ้านหนองกก หมู่ 2 มีความเข้าใจว่าเป็นเงินที่รัฐบาลจัดสรรมาให้กู้ยืมเป็นทุนในการประกอบอาชีพ โดยเมื่อถึงชำระคืนจะต้องส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย แต่บางส่วนที่เข้าใจว่าเป็นเงินที่รัฐบาลจะให้ใช้ฟรี ๆ

3) คณะกรรมการหมู่บ้านบ้านหนองกก หมู่ 2 พบว่าการจัดเวทีประชาคมเพื่อจัดตั้งกองทุนและคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 15 คน และได้มอบหมายหน้าที่ให้กับคณะกรรมการทุกคนปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเหมาะสมและโปร่งใส

4) อื่น ๆ ที่เป็นปัจจัยนำเข้าของหน่วยงานระบบ A

- เงินที่ผู้กู้ชำระคืนพบว่า ยังไม่มีการชำระคืนเพราะในระเบียบข้อบังคับของกองทุนได้กำหนดไว้ในการทำสัญญากู้ยืมนั้นจะชำระคืนเมื่อครบกำหนด 1 ปี

- ผู้สมัครขอกู้ กองทุนหมู่บ้านหนองกก หมู่ 2 พบว่ามีชาวบ้านภายในหมู่บ้านได้สมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 62 ราย และมีผู้กู้จำนวน 59 ราย คณะกรรมการได้พิจารณาให้กู้ได้ทั้งหมด

ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้กองทุนหมู่บ้านพบว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้พิจารณาจากโครงการที่สมาชิกเสนอขอกู้โดยผู้ถึงความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโครงการที่สมาชิกได้เสนอขอกู้

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุนพบว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่มีการจัดทำบัญชีครบทุกขั้นตอนเริ่มทำบัญชีตั้งแต่การสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนรวม ไปถึงการจัดทำบัญชีเงินฝากและบัญชีค่าใช้จ่ายของกองทุนหมู่บ้านอย่างรอบคอบทุก ๆ เดือน ประกอบด้วยบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ บัญชีรายรับรายจ่าย และบัญชีลูกหนี้

3) อื่น ๆ เกี่ยวกับกระบวนการของหน่วยงานระบบ A

- การแนะนำวิธีทำธุรกิจ จากการจัดเวทีประชาคม พบว่าภายในหมู่บ้านได้รับการช่วยเหลือจากทางอำเภอ โดยได้จัดโครงการอบรมการประกอบอาชีพด้านต่างๆ และมีวิทยากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาให้ความรู้กับชาวบ้านภายในหมู่บ้าน

- การช่วยหาตลาด ไม่สามารถหาตลาดมารองรับผลผลิตของสมาชิกได้ สมาชิกต้องพึ่งพาตนเองในการจำหน่ายผลผลิตที่เกิดขึ้น

ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

1) ผลโดยตรง จำนวนผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านมีทั้งหมด 59 ราย จากจำนวนสมาชิกทั้งหมด 62 ราย รวมยอดเงินให้สมาชิกกู้ทั้งหมด 923,000 บาท จากจำนวนเงิน 1 ล้านบาท

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่าสมาชิกที่กู้เงิน 59 ราย ได้พิจารณาจากคณะกรรมการและอนุมัติให้กู้ได้ทั้งหมด จำนวนเงินทุนสะสมของกองทุนหมู่บ้านมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น สมาชิกที่กู้เงินไปไม่มีการขยายกิจการใหม่ ๆ ภายในหมู่บ้าน

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า มีศักยภาพและความเข้มแข็งขึ้นในหมู่บ้านมีเครือข่ายการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการประกอบอาชีพซึ่งกันและกันภายในหมู่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดี

ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย

1. ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า ผลการประเมินในการดำเนินกิจการของผู้กู้ ส่วนมากสมาชิกที่กู้เงินเคยมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพมาแล้วเพราะเป็นอาชีพหลักของสมาชิกที่กู้เงินอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของหน่วยระบบ B พบว่า

- ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว สมาชิกที่กู้เงินมีความรู้ความสามารถที่ประกอบอาชีพของตนได้รวมทั้งสมาชิกในครอบครัวให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี

- อาชีพหลักของผู้กู้ ได้แก่ อาชีพทางการเกษตร การทำนา การทำไร่อ้อยและการเลี้ยงสัตว์

- หนี้สินธนาคารของผู้กู้สมาชิกส่วนใหญ่มีหนี้สินอยู่กับ ธ.ก.ส. มีบางส่วนเป็นหนี้สินอยู่กับธนาคารออมสิน หนี้สินนายทุนนอกระบบและสหกรณ์

- รายได้ของครอบครัว สมาชิกส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว แต่ก็มีบางครอบครัวที่มีรายได้อยู่ในเกณฑ์ที่ดีสามารถเลี้ยงครอบครัวได้

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1) จำนวนเงินที่ได้จากการลงทุน ส่วนใหญ่สมาชิกรายรายที่ได้นำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้เสนอโครงการขอู้กับคณะกรรมการหมู่บ้านจะมีเพียงสมาชิกบางรายเท่านั้นที่ไม่ได้ใช้ตามวัตถุประสงค์ที่เสนอขอู้ เพราะสมาชิกบางรายผู้เงินได้จำนวนน้อยไม่เหมาะสมกับการลงทุน จึงหันไปประกอบอาชีพอย่างอื่นแทน

2) อื่น ๆ เกี่ยวกับปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B

- เงินอื่น ๆ สมาชิกบางรายมีเงินทุนเดิมอยู่แล้วแต่ส่วนมากสมาชิกจะมีเงินมาลงทุนเดิมจากการกู้ยืมจากหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ธ.ก.ส.
- สถานที่และวัตถุดิบ สมาชิกที่กู้ยืมเงินจะใช้สถานที่และวัตถุดิบของตนเองซึ่งมีอยู่แล้วใช้ในการประกอบอาชีพแต่มีบางครอบครัวเช่าที่ในการประกอบอาชีพ
- เทคนิควิธีการทำงาน ยังใช้ระบบเดิมคือ ใช้แรงงานของตนเองในการประกอบอาชีพ

ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1) การทำกิจกรรมอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละราย พบว่า สมาชิกที่กู้เงินได้ทำกิจการหรือประกอบอาชีพอยู่ในรูปแบบเดิม เช่น สมาชิกที่กู้เงินไปซื้อสัตว์มาเลี้ยงก็จะเลี้ยงตามธรรมชาติ โดยผู้เลี้ยงจะคอยดูอย่างใกล้ชิด

2) อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการของหน่วยระบบ B

- การหาตลาดที่ดี สมาชิกที่กู้เงินไปลงทุนประกอบอาชีพไม่สามารถหาตลาดรองรับผลผลิตได้
- การหาวัตถุดิบที่ดี สมาชิกมีความสามารถที่จะหาวัตถุดิบที่ดีได้แต่สมาชิกบางรายผู้เงินได้น้อยจึงไม่พอเพียงที่จะหาวัตถุดิบมาประกอบอาชีพได้ตามต้องการ
- การทำบัญชี สมาชิกยังไม่ค่อยเข้าใจในระบบการทำบัญชีที่ถูกต้องและมีบางรายที่ลงทุนประกอบอาชีพแล้วไม่ได้บันทึกรายการใด ๆ ไว้เลย

ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

ผลกระทบโดยตรง ได้แก่

- รายได้เป็นเงิน สมาชิกบางรายที่กู้ยืมเงินลงทุนประกอบอาชีพแล้วมี รายได้เป็นเงิน เช่น สมาชิกที่กู้ไปลงทุนปลูกอ้อย เมื่อผลผลิตออกมาแล้วนำไปขายสมาชิกก็มีรายได้เป็นเงิน
- ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ สมาชิกส่วนใหญ่ที่กู้เงินไปลงทุนแล้วได้แก่ ผลผลิตเป็นสิ่งของ เช่น สมาชิกกู้ไปซื้อสัตว์มาเลี้ยง ค้าขาย
- ผู้กู้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจาก ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง สมาชิกได้ดำเนินกิจการของตนเองด้วยเทคนิควิธีที่ดี คือ มีการวางแผนระบบการทำงานที่ดีขึ้น

ผลกระทบโดยอ้อม ได้แก่

- ผู้ที่มีการพึ่งพาตนเองสมาชิกที่กู้เงินกองทุนสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองมีประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพมากขึ้น
- การกลับคืนถิ่นของประชาชนที่เคยอพยพไปทำงานต่างถิ่นก็มีบางส่วนที่ได้กลับมาทำงานที่บ้านเกิดของตนเอง

3. ผลการทดลองวิธีแบบใหม่

ผลการทดลองวิธีใหม่พบว่า สมาชิกที่กู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านไปแล้วไม่ได้นำเงินไปทดลองประกอบอาชีพในรูปแบบใหม่ ๆ เนื่องจากสมาชิกได้กู้ยืมเงินไปเพื่อเป็นทุนสมทบเพื่อประกอบอาชีพหลักที่เคยทำมาก่อนแล้ว ดังนั้นสมาชิกจึงไม่คิดที่จะประกอบกิจกรรมใหม่ ๆ ถ้าไปทดลองวิธีใหม่ ๆ อีก เงินทุนก็จะต้องใช้จ่ายในจำนวนมากขึ้น ด้วยเหตุนี้สมาชิกไม่คิดจะทดลองวิธีใหม่ อีกทั้งสมาชิกไม่ค่อยได้รับการอบรมจากหน่วยงานและไม่มีความรู้ความเข้าใจว่าการประกอบธุรกิจอะไรจึงจะทำให้ประสบความสำเร็จในด้านการประกอบอาชีพใหม่ ๆ หรือการประกอบธุรกิจใหม่ ๆ จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สมาชิกไม่กล้าที่จะลงทุน

4. ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพ เลี้ยงสัตว์ สรุปได้ดังนี้

4.1 อาชีพเลี้ยงโค, กระบือ ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ จำนวนเงินที่ได้กู้มาจากกองทุนและเงินทุนเดิมของสมาชิกที่กู้ยืม กระบวนการที่ดี ได้แก่ มีการวางแผน, เตรียมสถานที่, มีการหาตลาดรองรับ ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพ มีความพึงพอใจ, ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น

4.2 อาชีพเลี้ยงสุกร ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ จำนวนเงินที่กู้จากกองทุนหมู่บ้าน, มีเทคนิควิธีการทำงานที่ดี ได้แก่ มีการวางแผนจัดเตรียม โรงเรียนและสถานที่เลี้ยงให้พร้อม, เชื้อลูกหมูโดยเลือกพันธุ์ที่มีคุณภาพและศึกษาวิธีเลี้ยงที่ดี ทั้งได้ตลาดรองรับผลผลิตของสมาชิก มีความพึงพอใจในการผลิต ทำให้ไม่เกิดการว่างงานในชุมชน

5. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองกก หมู่ 2

5.1 ผลที่เกิดจาก การเสนอโครงการของสมาชิกที่กู้ยืมเงิน พบว่าสมาชิกได้รู้จักเขียนโครงการที่ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนได้กำหนดเอาไว้และทำให้คณะกรรมการได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของสมาชิก

5.2 ผลที่เกิดจาก การทำสัญญากู้ยืมระหว่างคณะกรรมการกับสมาชิก พบว่าสมาชิกได้ทำสัญญากู้ยืมเงินนั้น มีความตระหนักและคิดอยู่เสมอว่าเมื่อครบวาระการชำระหนี้ต้องนำทุนเดิมพร้อมดอกเบี้ยไปชำระตามที่ได้ทำสัญญาเอาไว้กับคณะกรรมการกองทุน

5.3 ผลผลิตที่เกิดจาก รายได้ของสมาชิก พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีการสร้างงาน สร้างอาชีพ ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นและสามารถลดรายจ่ายภายในครอบครัวได้

6. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

6.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองกก หมู่ 2 ทั้ง 5 ข้อ พบว่า

6.1.1 การเกิดกองทุน พบว่ามีเงินกองทุน 1 ล้านบาท สมาชิกมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน โดยมีผู้เกี่ยวข้องกับกองทุนมาให้ความรู้ กับสมาชิกในหมู่บ้านและมีความต้องการอยากให้เกิดกองทุนหมู่บ้าน มีการพัฒนาอาชีพ มีการสร้างรายได้ มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุนหมู่บ้านและมีสมาชิกในกองทุนหมู่บ้าน จำนวนสมาชิกในกองทุนมี 62 ราย ยอดเงินคงเหลือของกองทุน 77,000 บาท เพื่อกันไว้เป็นเงินให้สมาชิกกู้ฉุกเฉิน

6.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่ามีคณะกรรมการจำนวน 15 คน ชาย 12 คน หญิง 3 คน มีการคัดเลือกคณะกรรมการด้วยความโปร่งใสในระเบียบการบริหารกองทุนให้อยู่ภายในกรอบของระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ การดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนมีการประชุมคณะกรรมการอย่างสม่ำเสมอ มีการจัดทำบัญชีให้เป็นปัจจุบัน มีการจัดสรรผลประโยชน์จากอัตราดอกเบี้ยที่ได้รับจากสมาชิกที่ชำระคืนเงินเมื่อครบกำหนด 1 ปี

6.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่าสมาชิกมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และสมาชิกก็นำหลักการนี้มาใช้ในการประกอบอาชีพ สามารถนำหลักการพึ่งพาตนเองใช้ในการประกอบอาชีพของตน มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการประกอบอาชีพ

6.1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม พบว่ามีการชี้แนะเรื่องกองทุนให้สมาชิกเข้าใจหลักการสำคัญที่ว่าเงินกองทุนหมู่บ้าน มิใช่เงินที่รัฐบาลให้ยืม สมาชิกมีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนว่าจะต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง สมาชิกแต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพ โดยใช้หลักการพึ่งพาตนเองและคำนึงถึงการบริโภคที่มีตลาดรองรับอย่างมั่นคง

6.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่ามีจำนวนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เกิดขึ้นส่วนใหญ่ มีอาชีพทางการเกษตร ปัจจุบันสมาชิคนำเงินกู้ไปประกอบอาชีพด้านการเกษตร เช่น ปลูกพืช จำนวน 37 ราย เลี้ยงสัตว์จำนวน 6 ราย นอกจากนี้ยังมีอาชีพอื่น ๆ คือ อาชีพค้าขาย 5 ราย สมาชิกได้ดำเนินการกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

6.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ คือ

6.2.1 ปัจจัยด้านบวก พบว่าการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน ภายในหมู่บ้าน โดยมีหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนเข้าร่วมประชุมจำนวนสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดภายในหมู่บ้านมีองค์ต่าง ๆ ในหมู่บ้านภายในหมู่บ้านมีกลุ่มองค์กรเกิดขึ้น จำนวน 4 กลุ่ม เช่น กลุ่มทอผ้า กลุ่มเลี้ยงสัตว์ กลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น

6.2.2 ปัจจัยด้านลบ พบว่ามีความพึงพอใจในการจัดตั้งกองทุน ภายในหมู่บ้านมีสมาชิกบางส่วนที่ไม่พึงพอใจในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ยังไม่ถึงเวลาชำระเงินคืนจึงไม่สามารถที่สรุปได้ว่าจะไม่มีการพร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน

6.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่ามีองค์กรผู้ประกอบการอาชีพเดียวกันมีการจำหน่ายผลผลิตของผู้ประกอบการอาชีพเสริม สมาชิกมีการจัดเวทีชาวบ้านเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์และการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

6.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

6.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบว่า

- สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีอยู่ในระดับปานกลาง
- สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์อยู่ในระดับปานกลาง
- สมาชิกในชุมชนยกย่องคนทำความดีอยู่ในระดับดีมาก
- สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่ระดับปานกลาง
- ชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเป็นประจำ โดยการประชุมหรือเสวนาอยู่ในระดับปานกลาง

6.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า

- สมาชิกภายในหมู่บ้านต้องมีความสามัคคี
- สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่
- สมาชิกภายในหมู่บ้านอยู่อาศัยร่วมกันเป็นปึกแผ่น
- สมาชิกภายในหมู่บ้านสามารถพัฒนาศักยภาพของตนได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลดำเนินการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านหนองก
สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 1.1 เพื่อทราบถึงปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้า
หมาย ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 1.2 เพื่อประชาชนในท้องถิ่น มีศักยภาพและความเข้มแข็ง ด้านเศรษฐกิจและก่อให้เกิด
การบริหารและจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 1.3 เพื่อทราบถึงประสิทธิภาพของการดำเนินการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุม
ชนเมือง เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศ
- 1.4 เพื่อชุมชนมีความสามารถในการจัดการกองทุน
- 1.5 เพื่อทราบถึงกฎระเบียบข้อบังคับของหมู่บ้านที่จัดทำขึ้นมา โดยสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

2. วิธีดำเนินการ

- 2.1 การวางแผน คือ การวางแผนการเพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องหลักการ แนวคิดความ
สำคัญ และขั้นตอนของวิธีการดำเนินงานเพื่อให้ทราบถึงปัญหาล่วงหน้าและวิธีแก้ไขปัญหาที่อาจ
เกิดขึ้นก็ได้
- 2.2 การวิเคราะห์โครงการ เป็นการจัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนที่จะเข้าร่วม
กระบวนการ ได้ศึกษาทบทวน ทำความเข้าใจกันอย่างชัดเจน
- 2.3 การกำหนดตัวชี้วัด การกำหนดตัวชี้วัดเป็นขั้นตอนสำคัญที่ช่วยในการปฏิบัติงาน

3. ผลการดำเนินการ

- 3.1 ประชาชนในหมู่บ้านมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านเพิ่มขึ้น
- 3.2 ประชาชนในหมู่บ้านนำเงินกู้จากกองทุน ไปใช้ในกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์
- 3.3 สมาชิกในหมู่บ้านและคณะกรรมการกองทุน มีความสามัคคีกัน มีความคิดริเริ่ม ร่วม
แสดงความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อกองทุน

3.4 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีประสิทธิภาพในการบริหารกองทุนเพิ่มขึ้น มีความรับผิดชอบต่องเงินกองทุนและส่งเสริมการทำงานของกองทุน

3.5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีกองทุนเพิ่มขึ้น

3.6 ระเบียบกองทุนมีความชัดเจน โปร่งใสมากขึ้น เป็นระเบียบที่สามารถปฏิบัติตามได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารกองทุน

3.7 สมาชิกในหมู่บ้านมีความอยู่ดีกินดีขึ้น มีเงินทุนในการประกอบอาชีพและรู้จักระมัดระวังในการใช้เงิน เพิ่มมากขึ้น

3.8 ประชาชนมีงานทำ มีรายได้ สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ก่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นในหมู่บ้านหนองกก

อภิปรายผล

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหนองกก บรรลุทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

ข้อ 1 การเกิดกองทุน กองทุนหมู่บ้านหนองกก เกิดจากความร่วมมือของประชาชนในหมู่บ้าน และมีแนวโน้มว่าประชาชนในหมู่บ้านจะให้ความร่วมมือเพิ่มมากขึ้น

ข้อ 2 การมีระบบบริหารกองทุน กองทุนหมู่บ้านหนองกกมีการจัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างถูกต้อง ช่วยให้ระบบการบริหารกองทุนมีประสิทธิภาพ

ข้อ 3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง กองทุนหมู่บ้านหนองกก เปิดโอกาสให้ประชาชนในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ แต่ยังไม่ถึงขั้นที่พึ่งพาตนเองได้ทั้งหมดยังคงอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอกอยู่ เพื่อการเรียนรู้ต่อไป

ข้อ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ประชาชนทั่วไปและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองกก มีการรวมตัวเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เช่น กลุ่มทอผ้า กลุ่มเลี้ยงโค กลุ่มเลี้ยงไก่ฟาร์ม และมีแนวโน้มในการจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพทอผ้าในหมู่บ้านได้ อีกทั้งมีแนวโน้มที่จะมีการรวมตัวกันจัดตั้งสหกรณ์ในหมู่บ้าน

ข้อ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ประชาชนทั่วไปและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองกก มีความซื่อสัตย์ต่อชุมชน ร่วมมือร่วมใจ มีความสามัคคีรักใคร่กลมเกลียวกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็นของสมาชิก จึงทำให้หมู่บ้านหนองกกเป็นหมู่บ้านที่เข้มแข็งจนถึงปัจจุบัน

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก

2.1.1 ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน โดยมีสมาชิกกองทุนทั้งหมด 62 คน จากจำนวนครัวเรือน 59 ครัวเรือน ซึ่งถือว่าการจัดตั้งกองทุนประสบความสำเร็จ

2.1.2 ประสบการณ์การประกอบอาชีพที่ล้มเหลวของประชาชนบางรายในหมู่บ้าน จึงได้อาศัยเป็นบทเรียนให้ประชาชนในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก

2.1.3 สมาชิกกองทุนมีเงินสะสมเพิ่มขึ้น รู้จักการออมเงิน เพื่อประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพของตนเอง

2.2 ปัจจัยด้านลบ

2.2.1 ประชาชนในหมู่บ้านยังคงมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคาร และนายทุนนอกระบบ ซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียน เพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ ทำให้ไม่สามารถลงทุนให้เจริญเติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

2.2.2 สมาชิกกองทุนบางรายไม่พึงพอใจในการตัดสินใจอนุมัติเงินกู้ของคณะกรรมการกองทุน ซึ่งอนุมัติให้กู้เงินได้จำนวนน้อยกว่าที่ขอกู้ไว้ ก่อให้เกิดความไม่พอใจในการทำงานของคณะกรรมการกองทุน จึงไม่ค่อยให้ความร่วมมือ ในการจัดเวทีประชุมเท่าใดนัก

2.2.3 คณะกรรมการกองทุนบางคนขาดความรู้ ในการบริหารจัดการกองทุน และการทำบัญชีกองทุน ดังนั้นภาระหนักจึงตกเป็นของประธานและเหรัญญิก ทำให้ระบบการบริหารกองทุน มีความล่าช้า ขาดความละเอียดในการทำงาน บางครั้งคณะกรรมการได้ขอความช่วยเหลือจากบัณฑิตกองทุนให้ช่วยจัดทำบัญชี ซึ่งเป็นการช่วยบรรเทาปัญหาได้เพียงระดับหนึ่ง

3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนาม ผู้วิจัยได้เข้าร่วมศึกษาการสร้างองค์กรเครือข่ายย่อยภายในหมู่บ้าน ซึ่งสมาชิกหมู่บ้านหนองกกได้จัดตั้งสมาชิกกลุ่มผู้ประกอบอาชีพทอผ้า และกลุ่มผู้ประกอบอาชีพเลี้ยงโค โดยเป็นองค์กรเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ที่ได้จัดตั้งขึ้นก่อนนี้แล้ว แต่เมื่อมีกองทุนหมู่บ้านเข้ามา กลุ่มองค์กรเหล่านี้ได้มีการพัฒนาการเรียนรู้เพิ่มขึ้น สมาชิกกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความรู้เพิ่มขึ้นกว่าเดิม ทำให้กลุ่มองค์กร มีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น เป็นส่วนช่วยเสริมประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งในการดำเนินโครงการ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

ประชาชนในหมู่บ้านหนองกฐีน้ำที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ทำงานเพื่อส่วนรวมโดยไม่คำนึงถึงผลตอบแทน สมาชิกหมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมจากหน่วยงานของรัฐ แสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะอย่างเต็มที่ อีกทั้งสมาชิกต่างยอมรับมติในที่ประชุม จึงทำให้การบริหารกองทุนคล่องตัวขึ้น การอยู่ร่วมกันอย่างอบอุ่นภายในครอบครัว มีอาชีพที่สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ จึงทำให้การอาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองกฐี มีความสงบสุข ร่มเย็น อยู่กันอย่างมีสันติ

5. ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ

5.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) เมื่อเวลาผ่านไปประยะหนึ่ง สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินการประกอบอาชีพต่างๆ สามารถลงทุนก่อให้เกิดรายได้จากผลผลิต และสามารถนำเงินชำระคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยได้ครบตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ทำให้จำนวนเงินกองทุนเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นถึงการเติบโตของกองทุน

5.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินการตามกิจกรรมต่างๆ สามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินลงได้ในระดับหนึ่ง และช่วยเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพมากขึ้น โดยสมาชิกได้รู้จักการใช้เงินให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ นำความรู้ที่ได้จากการรวมกลุ่มองค์การ ไปพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของตนเองและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้นกว่าในอดีต

5.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) วิถีชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม ประชาชนเกิดความสามัคคีมากขึ้น สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น มีทัศนะอยากให้เกิดกองทุนที่มั่นคง มีประสิทธิภาพเพื่อความ เป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ก่อให้เกิดสันติสุขขึ้นในหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขข้อบังคับระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

ข้อที่ 1 วงเงินที่อนุมัติให้กู้ สูงสุดไม่ควรเกิน 30,000 บาท จากระเบียบกองทุนที่อนุมัติให้กู้ได้ไม่เกิน 50,000 บาท เนื่องจากสมาชิกบางรายหากกู้เงิน ไปแล้วไม่สามารถนำเงินมาชำระคืนได้ จะเป็นการเพิ่มภาระหนี้สินผูกพันมากขึ้น และเงินกองทุนอาจสูญ ไม่สามารถเรียกเก็บคืนได้

ข้อที่ 2 การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี มีการจัดสรรปันผลค่าหุ้นคืนแก่สมาชิก มากเกินไป คือ 30 % ควรจัดสรรคืนเพียง 20 % โดยที่เหลือนำไปจัดสรรเพื่อสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน

2. ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

ข้อที่ 1 คณะกรรมการกองทุนควรให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่ของตนเองให้มากกว่านี้ โดยให้ความร่วมมือในการประชุมระดับอำเภอมากขึ้น ซึ่งเป็นการให้ความรู้แก่คณะกรรมการกองทุน โดยเฉพาะ เพื่อนำความรู้มาใช้ในการบริหารกองทุนให้มีประสิทธิภาพ

ข้อที่ 2 ควรมีการแบ่งงาน บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุน ตามความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้การบริหารกองทุนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อที่ 3 ควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชีกองทุนแก่คณะกรรมการให้มากกว่านี้ โดยเฉพาะற்றுญิกและเลาญการ ควรได้รับความรู้ในการทำบัญชีกองทุนมากที่สุด เนื่องจากการทำบัญชีกองทุนค่อนข้างยากและข้อมูลมาก ต้องทำบัญชีไม่ให้ผิดพลาด เพื่อความโปร่งใสในการบริหารกองทุน และ เป็นการจักระบบบัญชี ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยในการบริหารจัดการกองทุน

3. ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

ข้อที่ 1 สมาชิกผู้กู้เงินควรนำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่เขียนขอโครงการ ไม่ควรนำเงินไปใช้จ่ายทางอื่นที่ไม่เป็นประโยชน์หรือนำไปชำระหนี้แก่นายทุนนอกระบบ เพราะจะเป็นการเพิ่มภาระหนี้สินผูกพันมากขึ้น

ข้อที่ 2 สมาชิกผู้กู้เงินไปประกอบอาชีพต่างๆ ที่มีกิจกรรมเดียวกันหรือคล้ายกันควรมีการรวมกลุ่มจัดตั้งองค์กรประกอบอาชีพขึ้น เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่มอาชีพเดียวกันและมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จะช่วยให้การประกอบอาชีพมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อที่ 3 สมาชิกผู้กู้เงินที่ต้องการประกอบอาชีพเสริม หรือต้องการลดรายจ่ายในการผลิต ควรรวมกลุ่มกันจัดตั้งองค์กรขึ้น เช่น กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ เป็นการช่วยลดต้นทุนในการประกอบอาชีพ โดยไม่ต้องซื้อปุ๋ยราคาแพงอีกต่อไป และสามารถผลิตปุ๋ยจำหน่าย เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัวได้

4. ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไป

ข้อที่ 1 สาเหตุความล้มเหลวของกองทุนหมู่บ้าน

ข้อที่ 2 ผลกระทบในระยะยาวที่อาจเกิดขึ้น หลังจากมีเงินกองทุน 1 ล้านบาท เข้ามาในหมู่บ้านและชุมชน

ข้อที่ 3 ความโปร่งใส ความซื่อสัตย์ในการทำงานของคณะกรรมการกองทุน

ข้อที่ 4 อาชีพใหม่ที่อาจเกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน หรือมีการรวมกลุ่มจัดตั้งองค์กรเพื่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ ที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนในหมู่บ้าน

บรรณานุกรม

- เกษตรและสหกรณ์,กระทรวง. 2541. รายงานสรุปลักษณะพื้นที่ไม้ของประเทศไทยตั้งแต่เริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา . กรุงเทพฯ :กรมป่าไม้.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือการดำเนินงานสำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ระดับจังหวัดและอำเภอเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง .สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน . 2544 . ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 และ ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 . กรุงเทพฯ : บริษัทสหพัฒนาการพิมพ์จำกัด
- คำนิยาม . 2542 . โครงสร้างการพัฒนาสื่อสารการศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา. วิถีไทย. (253-254)
- คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, สำนักงาน . 2540. นโยบายและแนวทางการวิจัยของชาติ พ.ศ. 2540 - 2544 (ฉบับที่ 417 เดือน มีนาคม 2540) , 1-24.
- เฉลียว บุรีภักดี และคณะ . 2545 . ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1 .กรุงเทพฯ : บริษัท เอส. อาร์ . พรินติ้ง แมสโปรดักส์จำกัด.
- เทคโนโลยีสุรนารี. มหาวิทยาลัย . 2544 . คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ. นครราชสีมา
- ธีรารัง การบรรจง. 2544 . รายงานผลการพัฒนาสาธารณสุข SR1 .นครราชสีมา : สถานีอนามัยหนองกอก

- ธีระพงษ์ มารรัมย์. 2544. สภาพการกู้ยืมและการชำระคืนเงินกู้ของลูกค้านาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์ อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์. ขอนแก่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- เดช กาญจนานุกร. “การพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลว”
2539.เศรษฐกิจ ปีที่ 1. (ฉบับที่ 2 ตุลาคม-ธันวาคม 2539),40-53
- พนัส ทศนิยานนท์และสุภาวีย์ เสถียรไทย .2544 .ธรรมมาภิบาล การมีส่วนร่วมของประชาชน และทรัพยากรทางด้านสิ่งแวดล้อม . กรุงเทพฯ. สายธาร.
- มนูญ มุกข์ประดิษฐ์. 2542. แนวคิด ทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียง :มติใหม่ทางจริยธรรมของ การพึ่งพาตนเองเพื่อการอยู่รอดตามรอยพระยุคลบาท. สุโขทัยธรรมมาธิราช ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน- ธันวาคม 2542), 5-19
- ถ้อยอง ปลั่งกลาง และกิตติมา ทามาดี. 2542. ลำดับเหตุการณ์ช่วงภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจของ ไทยและมาตรการแก้ไข พ.ศ. 2539-2541 .ราชภัฏกรุงเก่า ปีที่ 5 ,10
- วรวิทย์ อวิรุทธวรกุล. 2544. ชุมชนเข้มแข็งรากฐานการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน. เศรษฐกิจปลະ สังกมแห่งชาติ ปีที่ 38 (มกราคม – เมษายน 2544), 8-29
- วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, กระทรวง .2544. รายงานการประชุมคณะกรรมการผู้ เชี่ยวชาญเพื่อปรับโครงสร้างการบริหารจัดการและองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ 1/2544 . กรุงเทพฯ . สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม
- ศิลปพร ศรีจันเพชร. 2543. ระบบบัญชีที่ช่วย SMEs อย่างไร . บริหารธุรกิจปีที่ 23 . (ฉบับที่ 86 เมษายน-มิถุนายน 2543),17-22
- สงวน ช้างจัดร. 2542 การพัฒนาทีมงานที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ ขนาดย่อม (SMEs). กรุงเทพฯ : สำนักงานสถาบันราชภัฏ
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ) . 2544 . รวมบทความทางการประเมินโครงการ .พิมพ์ครั้งที่ 6 . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อัญชญา ณ ระนอง. 2541. แนวคิดและวิวัฒนาการความยากจนในประเทศไทย. เศรษฐศาสตร์ ปีที่ 16 . (3 กันยายน 2541). 51-58
- อุดม จัรัสพันธ์ และคณะ . 2545 .ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา . พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดทัศนทองการพิมพ์.
- SMEs พื้นฐานเศรษฐกิจไทย.2542 . กลุ่มงานประสานแผนอุตสาหกรรมกองประสานความร่วมมือ ภาครัฐบาลและเอกชน (กรอ.) .เศรษฐกิจและสังคมปีที่ 36 . (กันยายน-ธันวาคม 2542),57-64

ภาคผนวก ก.
เอกสารที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 และระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545
2. คู่มือการดำเนินงานสำหรับคณะกรรมการสนับสนุน และติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดและอำเภอ เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองกอก
5. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา
6. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการวิจัยชุมชน
7. คู่มือนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมิน โครงการ

ภาคผนวก ข
รูปภาพกิจกรรมกองทุนและสมาชิกกองทุน

รูปภาพกิจกรรมกองทุนและสมาชิกกองทุน

ภาพที่ 1 การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านหนองกก มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐ เข้ามาให้คำแนะนำปรึกษาแก่ประชาชนและร่วมสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ภาพที่ 2 หน่วยงานของรัฐจัดการฝึกอบรมอาชีพทอผ้าแก่สมาชิกผู้กู้เงิน เพื่อการพัฒนาอาชีพให้มีคุณภาพและมีความสามารถในการผลิตเพิ่มขึ้น

ภาพที่ 3 เกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ โดยหน่วยงานของรัฐเข้ามาอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกผู้
กู้เงิน เพื่อการพัฒนาอาชีพต่อไป

ภาพที่ 4 กิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งกองทุนหมู่บ้านหนองกนกสนับสนุนให้สมาชิกมีความสามัคคี
โดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้สมาชิกเกิดความร่วมมือ ทำงานร่วมกันและเป็นน้ำ
หนึ่งใจเดียวกัน เพื่อการพัฒนาหมู่บ้านให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ นายวิเชียร ทับแสง

วัน เดือน ปีเกิด 28 ธันวาคม 2520

วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
ประถมศึกษา	โรงเรียนบ้านหนองกอก	2534
มัธยมศึกษาตอนต้น	โรงเรียนห้วยลึกผดุงวิทยา	2537
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	วิทยาลัยเกษตรกรรมนครราชสีมา	2540
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	วิทยาลัยเกษตรกรรมนครราชสีมา	2542
ปริญญาตรี	สถาบันราชภัฏสุรินทร์	2544

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี